

maig 1996 núm. 167 175 PTA.

LLUCMAJOR

de pinte en ample

PRIMAVERA DE LLIBRES

100 cl.

25% vol.

XAROP
d'en

CORI

F. Vidal

Elaborado por Destilerias F. Vidal Catany, S.L. - C. San Francisco, s/n.

LLUCMAJOR (MALLORCA)

Emb. 1696 - PM Reg. Ind. 7/5497 - Elaborado en España

N.R.S.I. 30.3182/PM

EDITA

Obra Cultural Balear de Lluçmajor

INFORMACIÓ I PUBLICITAT
C/ Bisbe Taixequet, 105 (Lluçmajor)

DIRIGEIX
Catalina Font

COL·LABOREN

Sebastià Alzamora	Miquel Bezares
Ignasi Barceló	Celso Calviño
Llúcia Caldés	Miquel Cardell
Francina Capellà	Joan Clar
Sebastià Cardell	Antònia Font
Damià Duran	Joana Font
Bartomeu Font	Maties Garcies
Catalina Garau	Miquel Janer
Antoni Ginard	Coloma Julià
Franc Jaume	Benet Llompart
Antoni Llompart	Antoni Montserrat
Llorenç Mascaró	Maties Mut
Francisca Mut	Guillem Oliver
Miquel Mut	Margalida Palou
Jaume Oliver	Nanda Ramon
Bartomeu Prohens	Josep Sacarès
Sebastià Rubí	Miquel Sbert
Jaume Salvà	Catalina Serra
Tomeu Sbert	Joan Socies
Jerònia Socies	Arnau Tomàs
Gabriel Thomàs	Jeroni Tomàs
Pere F. Torrens	Antoni Vadell
Bàrbara Verdèra	Francesc Verdèra
Miquel Barceló	

SECCIÓ ESPORTIVA

Coordinador: Joan Quintana
Col·laboren
Joan Jaume, Jaume Manresa

IMPRIMEIX

TIRRENA, S.A.

TEL: 55 52 12

C/ Pintor Joan Gris, nº 2
MANACOR

El pensament de la Revista
s'expressa només a través
de l'Editorial

Editorial

18 de maig, la DIADA

Només ha passat una mica més d'un any d'aquell ja mític 6 de maig de 1995 quan milers i milers de ciutadans d'aquestes terres, les mans d'un dins les d'altres, confegírem les baules d'una cadena viva i sonora, d'una cadena que era el clam d'un poble a favor de la seva llengua trepitjada, a favor de la seva llibertat malmesa, a favor de la seva identitat agredida... Ciutadans en exercici que feien sentir la seva veu, amb serenitat i contundència, per la llengua i per un país.

Només ha transcorregut pràcticament un any i el dia 18 tots els ciutadans mallorquins (i simbòlicament) tots els de les Illes Balears som convidats a sortir al carrer per donar fe que, amb pau i concòrdia, amb dret i raó, volem l'autogovern i desitjam que la llengua nostra ocupi el lloc que li pertoca com a llengua pròpia d'aquesta terra: llengua d'ús formal i informal, llengua de comunicació, llengua d'integració, llengua d'un poble. El dia 18 de mai som convidats tots a recordar a qui pertocui (administracions, polítics, grups de pressió, forces econòmiques i socials, etc., etc.) que el nostre poble, des de la legalitat té dret a decidir sobre les formes de ser governat (exercit la sobirania que el marc jurídic ens permet i no contemplar-la, la sobirania, com un futur mai no assolible) i a viure a ca nostra de manera natural i normal, sense impositcions lingüístiques o culturals alienes. Viure a ca nostra, oberts als altres, solidaris amb el món, respectuosos amb les altres llengües i cultures des de la nostra identitat, no des de la submissió o la desfeta.

Només un any s'ha escoltat i els aires que bufen són molt diferents als que corrien aquell mític 6 de maig. Avui les adhesions múltiples i significatives a la DIADA són considerables, extraordinàriament considerables, tant pel nombre com per la qualitat. Convergeixen en el suport a aquest acte d'afirmació solidària des del Govern autònom fins a multitud d'associacions cíviques, entitats municipals i socials, agrupacions culturals, esportives o econòmiques, entre d'altres. El nucli organitzador de la primera diada (OCB, Plataforma per a l'autogovern) difícilment podien preveure aquell maig del 95 un futur com el que presentem avui. Hi ha lloc per un cert optimisme.

Però és precisament en aquest punt d'optimisme on cal incidir amb més insistència. Els mallorquins el dia 18 sabrem respondre a la convocatòria. Hem de fer que la DIADA torni ser una fita ineludible en la història de la recuperació del nostre autogovern i de la llengua catalana com a pròpia de ca nostra. Però hem de fer més encara, l'impuls ha de ser seguit per la constància en el treball, per la coherència en les actuacions, per la fermesa en la voluntat. Hem d'arribar a aconseguir que les DIADES d'un futur no massa llunyà es converteixin en festes de celebració de realitats, no en actes de reivindicació de llibertats que, menys que ahir però avui encara, són necessaris.

EL CORRELLINGUA, la DIADA són enguany una proposta engrescadora per fer sentir la veu d'un poble, per vehicular una aspiració pregonada, per fonamentar i donar suport a les accions que, des de diverses instàncies, comencen a iniciar-se en el bon sentit. Que la nostra veu, que el nostre alè, que la nostra força siguin al carrer el dia 18 i que el ressò del nostre clam sigui l'esperó per a un futur més nostre, més lliure, més solidari. ◆

Ple Extraordinari de dia 11-IV-96

El Ple Municipal més curt de la història

A. Tomàs

El proppassat dijous dia 11, l'Ajuntament de Lluçmajor va celebrar el que es pot considerar el ple extraordinari més curt de la història, ja que no va arribar ni tan sols als 5 minuts de durada.

No obstant això, no va ser tan breu el tema que contemplava l'ordre del dia, perquè es tractava de l'aprovació inicial de l'estudi i detall de remodelació i alineació del carrer Ramon Llull i suspensió de la llicència d'obres afectada per aquesta alineació, suspensió que havia de ser ratificada en aquest plenari i que, de manera sorprenent, va ser suspesa per acord de tots els grups polítics per a un major estudi, a causa de la polèmica del tema.

Es tracta de la concessió de permís d'una obra en una casa cantó dels carrers Ramon Llull i Convent, la façana de la qual sobresurt a la resta de la de R.Llull, -que, per cert, no té el rètol corresponent- i que, per la mateixa qüestió, segons el pla d'ordenació urbana, en promoure una obra de reforma en edificis afectats per aquesta norma, no poden construir en els metres que han de ser enderrocats per la corresponent alineació del carrer, cosa que, segons sembla, no contempla el permís concedit de forma errònia per l'Ajuntament, potser per una errada, no se sap si dels serveis tècnics o dels polítics, ja que el propietari de la venda afectada inicia les obres sense respectar la conseqüència d'alineació.

Existeix, a més, una denúncia dels veïnats d'aquests carrers de R. Llull i Convent, la qual va motivar la celebració d'aquest conat de plenari extraordinari-llamp que, sorprenentment, va ser suspès després en tots els punts.

S'ha de dir, per acabar, que en el cas antic de Lluçmajor, existeixen molts carrers mal alineats, estrets, que en promoure segons quines obres, s'han d'alinejar correctament amb la resta, com és el cas, també recent, amb el bloc de pisos en construcció a l'entrada del passeig de Jaume III, l'alineació dels quals donarà una ampliació i perspectiva extraordinàries. ♦

Plenari de dia 29-IV-96

La taxa de connexió del clavegueram augmentarà un 993 per cent

Arnau Tomàs

Des dels plenaries extraordinaris frustrats que gairebé no arriben als cinc minuts de durada, fins l'ordinari del proppassat dilluns dia 9, que va acabar passat la una de la matinada, i es va deixar sobre la taula per a un altre ple, ni més ni manco que 8 mocions, 7 de l'oposició i una d'ASI relativa a la no inclusió del municipi de Lluçmajor al pla d'instal·lacions esportives del CIM, donarà una idea de la capsa de sorpreses que ofereix al públic cada sessió plenària municipal.

L'assumpte o assumptes que originaren més polèmica dels que es varen debatre varen ser, com sempre, els econòmics, repetint, tant l'oposició com els responsables del govern municipal, el joc del ping-pong, i donant-se la culpa mútuament.

Així, al punt 8 de l'ordre del dia, sobre una operació de tresoreria de 337 milions de pta, el portantveu del grup socialista, Antoni Garcias, en manifestar el seu vot en contra, va explicar que novament s'està incrementant el deute municipal, que la situació és explosiva, amb renovació de pòlisses, repetint una vegada més el seu oferiment d'elaborar un pla conjunt de sanejament econòmic per tal de reponsabilitzar a tots del seu compliment. El regidor d'Hisenda, Sr. Lluç Tomàs, va dir que no s'oposava a aquest pla, però que mentrestant hi ha temes econòmics urgents que s'han de resoldre. El batle va contestar a Garcias que amb el pressupost d'enguany s'inclourà el pla de sanejament econòmic i que a la primera reunió sobre el pressupost municipal, "el tractarem". El tema fou aprovat amb el vot en contra del PSOE.

Augment de taxes municipals

Sobre les modificacions de les ordenances fiscals, on s'ha augmentat la taxa d'alguns impostos, el portantveu socialista Garcias, també va anunciar el vot en contra de tots aquests augments "per la nul·la voluntat política del govern

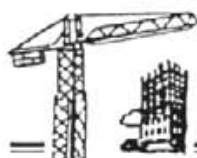
TINTORERIA

Beyro

Li ofereix els seus serveis de rentat en sec i amb aigua

C/. Príncep, 22 • Tel. 66 21 08 • LLUCMAJOR

CONSTRUCCIONS

LAMPINO, S. L.

Especialistes en reestructuració de cases antigues

C/. Nord, 9 - Tels.: 66 04 88 - 66 17 61 - 66 08 38

municipal de consensuar el problema del deute municipal" i l'augment desmesurat d'aquests impostos, algun dels quals s'incrementa en, és del 900 %, com el relatiu a la taxa de connexió a la xarxa de clavegueram, que abans costava 3.000 pta. i, amb l'augment en costarà 32.000.

Els altres impostos modificats seran els d'eliminació i recollida de residus sòlids urbans, aprofitament de la via pública, canvi de titulars d'auto-taxis, venda de llibres i de revistes de l'Ajuntament i obertura d'establiments.

Aigües residuals a Son Bieló a Sa Ràpita

Sobre l'informe de modificació del traçat de conducció de les aigües residuals de son Bieló a sa Ràpita, Antoni Llompart, del PSM, va votar en contra tot al·legant que això agreujarà el consum d'aigua potable i que "és un exemple de la mala política portada per l'Ajuntament en la recepció d'urbanitzacions en males condicions, que està arruïnat el municipi, i que aquesta modificació va lligada a l'ampliació del Club Nàutic de s'Estanyol". El batlle va contestar estranyar-se a donar solucions al problema de les aigües residuals de son Bieló que estan sense depurar i el tema no té res a veure amb el Club Nàutic.

Sobre l'assumpte urbanístic d'aprovació al projecte d'urbanització del sector IV-D de Cala Pi, A. Garcias es va abstenir, tot al·legant que "la ruïna del poble han estat les urbanitzacions sense executar" i el PSM també va votar en contra pels mateixos motius, que "les urbanitzacions no aporten riquesa al municipi".

I, sobre l'inici de l'ofici de recepció de la urbanització de sa Torre, es va aprovar el tema per unanimitat, però l'oposició va advertir que els tècnics anassin amb compte a admetre urbanitzacions en males condicions.

Temes aprovats per unanimitat

-Modificació de les bases de selecció del personal laboral no fixe.

-Sol·licitud de canvi de titularitat de contribucions especials a les obres de sanejament de las Palmeras.

-Aprovació provisional de canvi de zonificació de Maioris décima als polígons 29 i 30.

-Sol·licitud d'indemnització per a la construcció de la bassa reguladora de Lluemajor.

-Conveni amb Ibasan.

-Concessió d'ajuda a ASMILL, per 750.000 pta.

-Annex al conveni de col·laboració pel desenvolupament del projecte de "Mallorca" d'integració laboral a minusvàlids.

Adquisició d'aigua potable

El tema referent a l'expedient per a l'adquisició d'aigua potable pel sistema de concurs, va ser aprovat amb l'abstenció del PSOE i del PSM. ♦

Salvador Reus i l'apàtrida sota l'escorça

Salvador Reus i Belmar, catedràtic de Llengua i Literatura Catalanes a l'Institut Maria Antònia Salvà acaba de publicar el llibre de poesia "L'apàtrida sota l'escorça" i a la impremta Grafimut de Lluemajor.

Anteriorment havia publicat d'altres llibres de poemes: "La soledat del Minotaure" (1988) i "Sense encaix en el temps" (1990), així com diversos articles de la seva especialitat a les revistes Latitut 39, Randa, Estudis de Llengua i literatura catalanes i Serra d'Or.

L'apàtrida sota l'escorça és una meditació sobre el dolor i el sofriment que l'autor tracta de mitigar amb l'ajuda de l'amor, la música, la interpretació dels autors estimats, etc.

El llibre es divideix en quatre parts, més un poema-pròleg i un poema-epíleg, recordant una mica l'estructura d'una simfonia. Cada part consta de set poemes. El fet de recórrer a números màgics (4, 7...) s'ha d'entendre com l'intent per part de l'autor de bastir un món propi davant el fracàs obtingut en voler copsar el món real.

A la primera part de reflexió es fa a partir d'alguns mites grecs, en concret aquells que es refereixen a perdedors i heterodoxos. A la segona, el poeta s'identifica amb diferents personatges literaris que han patit la desgràcia i l'han superada. A la tercera, els protagonistes són artistes marginats per algun motiu, mentre que a la quarta conflueixen els diferents fils argumentals a fi de donar un aspecte de totalitat.

Tots els poemes, excepte un ("ningú no és perfecte"), són sonets per afavorir la concentració en els temes tractats.

♦

Joana Lladó publica "Estimat fantasma"

pacte amb el seu fill, qui li va proposar d'escriure una novel·la per a infants com ell. Va ser el qui va crear l'argument, i qui va imaginar els personatges, perquè el llibre de poesia devia ser per a lectors més grans. "És més fàcil escriure poesia perquè pots escriure fragments; els poemes són petites obres curtes". "Estimat fantasma" està pensat per als destinataris, els nins-es escolars que han de tenir una literatura a l'abast, connecta amb allò que ells tenen prop i amb un llenguatge que els sigui afí".

El llibre tracta d'una estranya conjunció d'energies siderals que ha fet que a l'escola d'en Jordi s'hi hagi refugiat un fantasma galàctic, que no té cos però que aconsegueix comunicar-se amb els nins. Passada la sorpresa inicial, en Jordi i els seus amics es faran amics d'aquest estrany personatge i viuran amb ell peripècies ben divertides. ♦

C. Julià

Na Joana Lladó és una escriptora llucmajorera que viu a Palma on ha treballat en tots els àmbits de l'ensenyament: pre-escolar, EGB, al programa d'Educació d'Adults, professora, de Llengua Catalana d'Educació Secundària i de l'Escola Oficial d'Idiomes.

Actualment, en el marc d'un conveni de col·laboració amb el Ministeri d'Educació i Ciència, treballa a la Direcció General d'Educació del Govern Balear, on coordina les tasques prèvies al traspàs de competències educatives que es duen a terme relacionades amb la llengua i l'ensenyament.

Va començar a escriure publicant alguns articles a la revista "El Mirall" i a part d'altres publicacions de caire estricte didàctic, el 1994 l'editorial Columna li va publicar el llibre de poesia "El Ball". Fa pocs mesos Ed. La Galera li ha publicat el seu primer llibre narratiu "Estimat fantasma". La idea d'aquest llibre va sorgir a partir d'un

instal·lació
a i r e s
condicionats

ACSON
FUJITSU
FUJI
ELECTRIC

johnson

DEMANAU PRESSUPOST

INSTAL·LACIONS ELÈCTRIQUES
Nicolau Jaume SL

C/ de's Vall, 87 Tel. 66 22 55 - 908-53 51 37

FOTO CLAR
Perfumeria

Reportatges, Fotos d'Estudi Carnel... i una extensa gamma de productes de perfumeria

- OFERTES EN CAMERES FOTOGRÀFIQUES
- VENDA DE CARRETS

Carrer Nou, 8 - Tel. 66 06 32 - Lluçmajor

Actes amb motiu d'una capella centenària

Text i foto: Tomeu Sbert

El dia de Pasqua, a la missa major, es va proclamar la celebració del I Centenari de la inauguració de l'església parroquial de la Mare de Déu de la Lactància, avui dita Capella antiga.

I el dissabte, dia 27 d'abril, a la mateixa Capella, acte inaugural, amb una conferència a cura de l'historiador Dr. Bartomeu Font i Obrador, cronista oficial de Lluçmajor, el qual va titular la intervenció "S'Arenal, cent anys enrera". La dissertació va ser impregnada de dates, dades i esdeveniments documentats, que Font Obrador va anar contant amb tot luxe de detalls.

La sol·licitud feta a l'Ajuntament de Lluçmajor per veure de construir una esglesia a s'Arenal (en minúscula), ja que aleshores aquesta zona era coneguda com s'"Ileta d'es Republicans", data del 22 d'agost de 1895.

Va col·locar-se la primera pedra el 10 de febrer de 1896. L'edifici va ser construït amb planificació del sacerdot mossèn Miquel Salvà i el propietari de son Verí de Baix va fer un regal dels terrenys necessaris per dur endavant el projecte. La inauguració i benedicció de la primera part de les obres i celebració de missa va ser el 12 de juliol del mateix any. Segons el que hi ha escrit en una monografia de mossèn Sebastià Guasp, aquella diada va congregar diversos tres mil persones, la majoria llucmajorers. Presidiren les autoritats encapçalades pel batle llucmajorer, Joan Mòjer Noguera.

Deixant la part històrica i tornant a l'actual, hem de dir que el proper 1 de juny, a les 9 del vespre, a la mateixa Capella hi haurà una conferència a càrrec del vicari general mossèn Joan Bestard, sobre "Paròquia i poble". I dia 15, al mateix lloc, una taula rodona sobre la temàtica "La nostra Església com a punt d'encontre i d'unió dels areners".

Els actes centenaris continuaran al mes de juliol, per acabar el diumenge, dia 14, amb una ofrena floral. Al proper número us oferirem el programa complet d'aquests actes.

VII Recital poètic i pancaritat

Es va celebrar un nou recital poètic amb motiu de la festa del Pancaritat. Va

A l'esquerra, el Dr. Font Obrador en la seva intervenció.
A la dreta, una mostra del públic assistent.

ser el prop passat dissabte, dia de l'Àngel, també a l'antiga Capella. Fou la setena edició ininterrompuda d'ençà que s'Arenal celebra aquesta diada, com celebra Lluçmajor la diada al Santuari de Gràcia. Enguany, el Pancaritat no es va realitzar al Pont de ses Set Boques, com era tradicional, sinó que la gent es va traslladar a la Porciúncula, després d'una missa i panegíric a cura del P. Jordi Perelló, a la parròquia. Una diada de festa, on les famílies disfrutaren amb alegria, bulla, amistat i bons desitjos.

Pel que fa al recital de poesia, hem de dir que es va comptar amb la intervenció musical de Sebastià Salvà i altre alumnes de l'escola de Música. Recitaren poemes V. Jacobson, J. Casadesús, M. Noguera, M. Servera, M. Salvà, J. Alzamora, J. Perelló, M. Monserrat, Maria del C. Bonnín, Maria del C. Roca, J. Ferrer, T. Sbert, T. Vallespir, Maria A. Alzamora, J. Oliver i M. Monserrat.

La vetllada va resultar molt agradable i fou tancada pel rector P. Jordi Perelló, amb paraules d'agraïment i de salutació davant els actes del I Centenari esmentat abans.

Notícies breus

-Un meravellós dibuix de l'artista Maria A. Noguera ha estat l'emblema per anunciar la celebració dels actes centenaris de l'església. Es tracta d'una litografia de la part exterior de la Capella.

-La UD Arenal de futbol juga millor, de cada jornada, però continua per-

dent partits.

-El Club de bàsquet Tennis Arenal, al contrari, ha realitzat una temporada brillant.

Es va formar una plataforma per continuar endavant demanant millores municipals per a s'Arenal. De vegades sorgeix, fins i tot, el mot "segregació". Una moguda important, i també preocupant...

-La campanya de promoció "Un hivern a Mallorca" ha estat novament coordinada per l'Associació d'Hotelers s'Arenal. Platja de Palma - Can Pastila.

-El Club Ciclista Arenal es va apuntar molts mèrits coordinant bon nombre de carreres ciclistes.

-El canal 4 de televisió va oferir un ample reportatge sobre qüestions de s'Arenal. Hi intervingueren A. Fiol, S. Capó, P. "es ferrer", P. de "Bonanza", Q. Valeriano, T. Sbert, P. Ribot, P. Canals, J. Alzamora i aquest informador. Coordina el programa, "Gent dels nostres pobles", Xisco Barceló.

-Sota la coordinació del grup "Amics dels Reis", va tenir lloc la celebració del "dia del llibre", a la plaça de Reina M. Cristina. Més gent que altres anys i bon nombre de vendes, segons va manifestar el president Joan Ferré.

-Es vol rendir un homenatge a Damià Capó, antic president del grup "S'Ajuda" i de la UD Arenal. Ha passat llargues temporades a Canàries i ara resideix a Sineu.

-La temporada turística d'enguany continua sent esperada com a bona. De fet ja ha començat i de moment tots els hotels romanen oberts. ♦

Majoral, vós sou ben l'amo

Ramon Tous
Fotos: C. Julià

El passat dia 13 d'abril, al cafè Colon de plaça, va esser que na Catalina Font ens presentà de part de l'OCB de Lluçmajor, l'entranyable actuació d'un estol de músics i cantaires de bo to.

En Biel Oliver, Majoral de la guarda, la veu més contundent, que a cops de ximbomba provocadora els mena per l'univers pairal de la cançó popular. Galà madur, estrella indiscutible, no es dóna per ningú a l'hora d'omplir la taleca de mirades enamorades i retudes voluntats.

En Delfí Mulet, mansa pluja de rissos sobre la guitarra seductora, agombola impassible l'esbart de donzelles de primera fila que admiren -rioleres- la seva bellesa inquietant.

En Biel Oliver, l'amo del clarinet, tot bonhomia i rialles, que ens alegra amb els sons virils i mesurats.

En Joan Oliver, tan discret, mena

tuba i bombardino. I n'Andreu Julià? Tan condret, tan compost, tan pentinat...! Sembla que no faci per a ell, aquell contrabaix!

En Colon era una festassa. Tot feia bo com mai: les otomanes estibades i els miralls ovalats plens de gent; les senyores amb les metxes estrena-

8

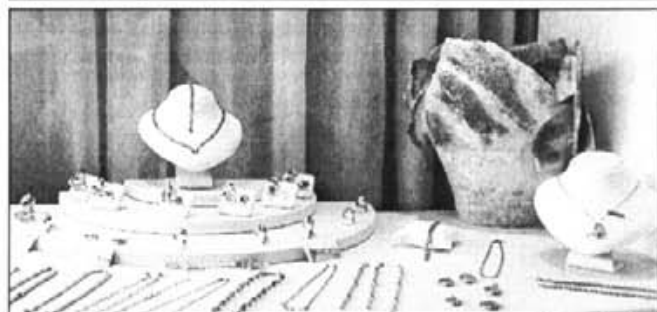
JOIERIA I RELLOTGERIA

ESPECIAL COMUNIONS

PULSERES, ARRACADES,
CADENETES, MEDALLES...

Visitau-nos i comprovareu
els bons preus

Plaça Espanya, n. 24 - Tel: 66 16 02 (Lluçmajor) • C/. Ramon Llull, 42 - Tel. 54 19 65 (Sa Pobla)

des, llunts i escarpides, sota pans de cordoncillo ancestral; les cares més venerables de la vila; les jovenetes com gerricons de rialles; les tendres parelles casades de fresc; la munició d'estudiants orgullosos del seu innocent play-back; i darrere dels vidres els nassos estirats dels que han fet tard. Hi havia, en efecte, un batzer de mala gent: escriptors, periodistes, músics, mestres d'escola, i qualque funcionari, fins i tot.

I així fou com, al bell davall del televisor, entre l'anunci de Tio Pepe i el d'Skol, comença el combat de cançons. Hi va haver temps per a tot: les històries, els panegírics, la reivindicació, la tolerància, l'agraïment, la música nostrada i les mambelletes com castanyetes a cada pas. I, sobretot, els *hits* esperats: La Mort de na Roseta, Es Burjons, Sa Porrassa, Jo sóc català, Ses

Panades...

La cosa puja que fa por: renous, rialles, la cafetera exprés que va les totes, el xiiiiiff dels casdetaronja i els al.lots que ja no perdonen els daballs sonors. Els cantadors no es fan por de res i contraataquen amb un eficac *mix* de ritmes engrescadors: les polques, les havaneres, els romanços, el pas-doble i qualque clàssic que guaita contundent. La premsa no perdona: la tele de Llumma trepitja, tapa i sempenteja sense pietat, i la intrèpida Coloma, armada amb el seu flaix amenaçador, aconsegueix l'avantguarda un i altre cop.

Després de treure del paner una mar de comtes generosos, de dames de mans blanques, de princeses patidores i de prínceps plaents, en Majoral ens envida amb força: per la terra, per la llengua, perquè no n'hem de menesteer, de rei! L'èxit és

rotund. El públic amenaça: fins a mitja dotzena de bisos de regal.

Després és fantàstic. Als lavabos hi ha un *ambientasso*. Al cafè, tot hi bull: cristis, giscades, tassons, corregudes, galtufes vermelles, rum-rum de plats i cadires... Un brunzit eixordador.

Les rotlades s'instal·len i els cantadors queden a sopar. Calamars i croquetes de na Maria que roden barra amunt i cerveses que van a lloure. Na Coloma, *Mater Amatissima*, nerviosa dins un ordre, riu i passa pena i comana feines per a la revista del futur. Els homes surten defora i arreglen el món com després d'un plenari d'upa. La incineradora i el Barça. Aznar ha passat definitivament de moda. ♦

expert

ELECTRICA

Calafat

Sens dubte te convencerà

**INSTAL·LACIONS - SERVEI TÈCNIC - ELECTRODOMÈSTICS
OBJECTES DE REGAL - CLUB DE VIDEO**

C/. Sa Fira, 3 - Tel. 66 19 01 (Lluçmajor)

C/. Nou, 85 - Tel. 65 28 36 (Campos)

Cinema i literatura, una relació de parella

Joana Artigues i Rebassa

Foto: Coloma Julià

Entre els records que guardo com a més entranyables del que va ser la meua infància a Lluçmajor hi ha les primeres sessions, els diumenges horabaixa, a qualsevol dels tres cinemes que hi havia, en aquell temps, al poble (cas Coix, es Principal i can Mataró).

La sort que han tengut cada un d'ells és de tots coneguda: can Mataró, reconverit en un institut, enderrocat i, ara, convertit en una placeta, a alguna cosa semblant: es Principal, encara sencer, però com a sala per fer-hi de tot, mitings, ball de saló, comunions... i cas Coix, viu, però amb pujades i baixades notables fins que en Biel Thomàs, l'home que va inventar el Cinema, segons el meu fillol, el va fer seu convertint-lo en el que és: un cau de vici per a aquells que estimen el Cinema.

Des de fa uns anys, en Biel Thomàs no s'atura de fer coses per motivar la gent perquè estimi el Cinema amb la passió que només el setè art pot provocar, vosaltres que viviu al poble ho sabeu més bé que jo. La darrera d'aquestes iniciatives ha estat el cicle **Cinema i Literatura**, amb la projecció de tres films i un debat.

El passat 19 d'abril, cinc amants

Jaume Vidal, Antoni Figuera, Miquel Cardell, Jeroni Salom, Antoni Serra i Manel-Claudi Santos.

del cinema (Jaume Vidal, Antoni Figuera, Antoni Serra, Jeroni Salom i Manel-Claudi Santos) vengueren al poble a parlar d'un dels temes més interessants i polèmics: el Cinema i la Literatura.

Quaranta persones, tot un èxit a la mala fama que tenim els llucmajorers, assistírem a l'acte, on els col·laboradors de la revista de cinema **Temps moderns** exposaren, gràcies a l'esforç que va fer en Miquel Cardell per moderar-los, la seva manera d'enten-

dre el món del Cinema i la Literatura.

Més d'un dels assistents manifestà, a la seva manera, el desencís que els causà el fet que el debat fos el més allunyat a un discurs academicista i seriós, però, la majoria ens ho passàrem d'allò més bé escoltant allò que en pensen els altres, un bon exercici per superar l'egocentrisme, d'un tema tan difícil de concretar i del que tant en sabem tots.

De tot el que es va dir, es pot deduir que la franja que separa el Cinema i la Literatura és tan minsa que és impossible establir una frontera clara, la qual cosa no vol dir que siguin el mateix, ni que el resultat d'un film que parteix d'un bon llibre hagi de ser forçosament bo, o al revés, un bon film no té perquè correspondre a cap obra mestra de la Literatura. Al cap i a la fi, són dos gèneres tan diferents com la nit i el dia, tot i perseguir els mateixos objectius, i és justament això el que els fa únics i ens permet valorar-los pel que són: obres d'art o veritables nyaps.

Crec que, tot i la farsa que s'amaga la majoria de vegades darrera d'aquests móns, allò que és bo sobreviurà les modes del moment i escenes d'un film o passatges d'un llibre formaran part dels nostres records, fins al punt de convertir-nos en protagonistes d'aquelles obres que estan tan lligades a la nostra vida. ♦

EURO - IDIOMAS

Lluçmajor

*Aprenen idiomes amb grups molt
petits amb professors amb experiència
natis i llicenciats*

Acadèmia d'Idiomes

Carrer Rei Jaume II, 48 • Lluçmajor • Tel. 66 11 33

Grimalt, el professor

Ramon Tous

Foto: C. Julià

El passat dia 26 d'abril, a la sala de plens de l'Ajuntament es va fer un acte més dels que es dediquen enguany a la commemoració del centenari de la publicació de l'aplec de Rondalles Mallorquines de Mossèn Alcover. L'acte estava organitzat conjuntament per l'Ajuntament i per Sa Nostra, i arrellegà tres dotzenes curtes de persones -no canvieu l'ordre dels complements!-

La regidora de Cultura parlà sobre les rondalles d'en Jordi des Racó i iur importància cabdal. Seguidament, li va plaure molt de presentar el professor Grimalt i la seva conferència "Les Rondalles, tradició i originalitat", títol, com veis, originalment tradicional.

Josep Antoni Grimalt, professor del Departament de Llengua Catalana i Lingüística General de la UIB, va néixer a Felanitx, l'any 1938. Ha publicat, a més de diversos articles d'investigació, la novel·la *Història d'una dama i un lloro* i prepara en l'actualitat l'edició crítica de l'aplec de Rondalles Mallorquines d'Alcover.

El professor Grimalt -tot ell tradició i modernitat-, sense sorprendre ni decebre ningú, arreneu, com sempre, comediant, renquejant, retòric, amè i entusiasmat. Teatral però no histriònic, amb una sòbria i perfecta combinació de grans i grisos, no es permet ni la lleu frivolitat d'arraconar per un dia la camisa de tergal. Els ulls d'in-

fant li guaiten darrere les ulles proctes; les mans blanquíssimes de capellà lletrut acaronen els llibres, hi ballen, hi juguen i els tornen desar; la barba i el posat li vessen conqueteria i senectud...

La fonètica és espessa, masculina; llueix, ben rabent, la millor kioné felanitxera, sense estridències, sense encarcaraments. L'entonació, però, és fràgil, un poc aviciada: assaboreix les paraules, vacil·la, torna enrera i amb carusses simpàtiques i estudiats canvis d'ulleres, cerca la segura convivència d'un públic condescendent i divertit.

I a poc a poc ens omple els 50 impecables minuts de conferència lloant

la figura d'Antoni Maria Alcover, la intuïció prístina i romàntica que el dugué a canar amunt i avall arrellegant rondalles i tradicions, la capacitat de feina, el mèrit literari, la frescor, el dramatisme i l'oralitat que ens arriba a través dels seus escrits i, sobretot, el prodigiós efecte plaent que ens produeix les rondalles d'anys i panys ençà. No hi falten els exemples, les referències, un petit rosari de textos escollits, les acotacions còmiques, les anècdotes personals, les estudiades disgressions, les preparades sortides espontànies, les comparacions que no es fan odioses, la reivindicació.

A poc a poc ens trasllada a un món no gaire llunyà però increïblement remot; ens parla d'una Mallorea xapada en possessions; d'una gent que es contava rondalles a la vora del foc; de quan les

dides i criades omplien les cases dels senyorots de Ciutat; de quan les famílies es reunien per resar el rosari; de quan els infants cridaven *mumparet meu*; del temps dels gramòfons i les misses en llatí; de na Rafela Calona, de Son Servera, que agranava descalça perquè era cega i en sabia un batzer, de rondalles ben saboroses...

I tot això ens remunta a un món encara més llunyà però, en canvi, no tan remot; un temps de reis, de cavallers, de dracs i de proves; un temps d'anells màgics, de prodigis, de castells i de fades. Un temps de bruixes, de missatgers, de miracles i de princeses agosarades que no es fan por de res i que sopen, ben xalestes, d'unes bones sopes amb un ou estrellat.

I el públic va tibar amb elegància. Atents i receptius. No miraren els relloctes, ni cercaren dins les bosses, ni es giraren enrera a cada remor. Les justes preguntes que mana l'ortodòxia i qualque becadeta innocent, atribuïble més a l'edat proctea de l'escolà que a un sermó tan acadèmic i ben mesurat.

En acabar, la regidora s'encén i hi posa el *brotxe*. Ben ensenyada, dona les gràcies, diu adéu, i torna a ploure i a plaure a gust de tothom. I si no vos ho creis, idò anau-ho a cercar.

I jo me'n vaig venir amb un capellet de vidre; i es al·lots, pes camí, maquets i maquets, i no me'n deixaren boei. ♦

Crònica multimèdia

Ramon Tous
Fotos: Coloma Julià

12 Ja entrat el mes de maig, sant Jordi encara ens ha regalat un darrer llibre: *La plaça d'Àfrica* de Miquel Bezares, indignament publicat per la col·lecció Raixa de can Moll.

El llibre és i no és un aplec de poemes-narració, de la mateixa manera que altres llibres de l'autor -*Cos de Calitja*, *Carnaval*, *Crònica del desfici*- eren i no eren narracions-poema. Bezares es capbussa un altre cop a l'univers poètic de la seva obra; hi torna a penetrar sense pietat; s'hi burina de bell nou sense por.

Hi desxifram els vells fantasmes: la mort, la solitud, el desassossec, l'abandonament, la violència, el dolor, l'obsessió... Hi llegim els sím-

bols eterns: mosques, papallones, tombes, mòmies, roses, somnis, jaços, llençols... Hi tastam les formes retrobades: l'angoixa, el surrealisme, el minimalisme, la sordidesa, la hipèrbole, el futurisme inquietant...

El narrador -aspere, viril, entotso- lat- ens enfila, una rere l'altra, 20 quasi-poemes, un diari/nitari lusità i unes notes imprescindibles per al lector casolà. L'autor -seductor, valent, engrescador- canvia, malbarata, muda i tergiversa l'avorrida realitat; ho deixa tot tudat de poesia; amb imatges, amb ritme, amb rima.

I per aquests gairebé-poemes, hi passen, una mica perduts, uns personatges solitaris, absents, desdibuixats. Hi ha un nin que passa 50 anys jugant els conillons d'amagar-ama-

ANTÒNIA ISERN

major

net
Perruqueria unisex

C/. MAJOR, 7 • LLUCMAJOR • TEL. 66 13 59

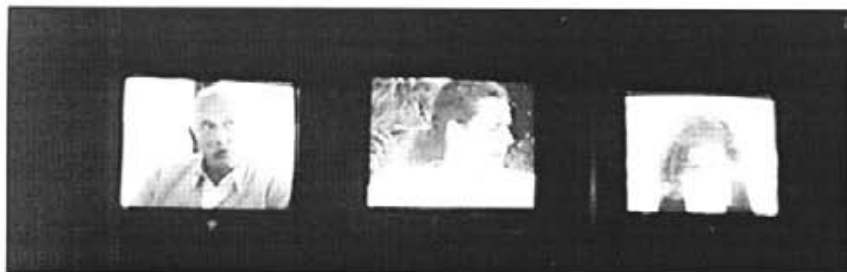
SPORTS

ca'n salom

Cordelleria
i espadenyeria

C/. Músic Joan Xamena, 12 • Tel. 66 14 84 • (Llucmajor)

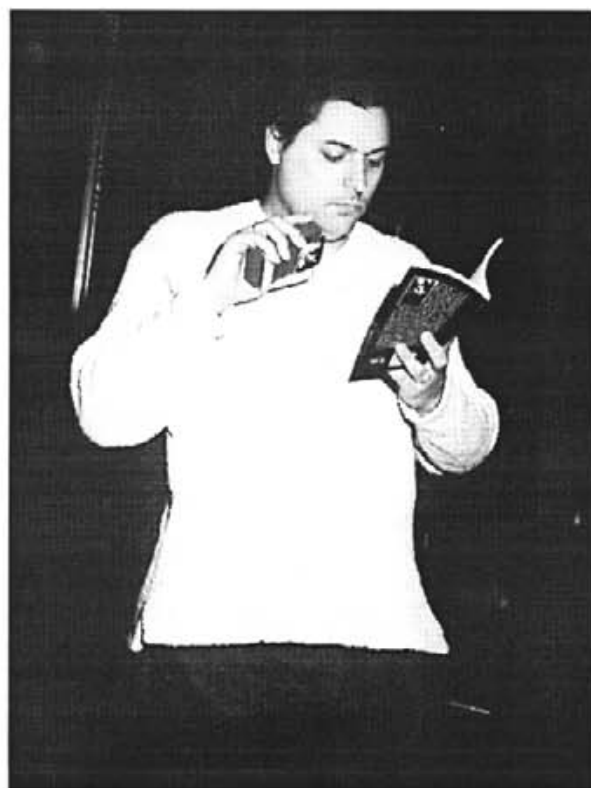
gar, un home condemnat a cagar quatre hores diàries en la més vergonyant soledat, morts que reben visites, brodades-cloïssa tímides i emporuguides, vells tàcits, prostitutes que s'apaguen i éssers deformats.

Un món de contradiccions fortes, de contrastos punyents; el desig i la repugnància; la bellesa i la mort; l'esperança desfeta; els somnis perduts; les presències absents. I, com sempre, tot amarat de sexe. D'erotisme, no; de sexe. Fetitxisme? Necrofilia? Oralitat?

I la presentació, és clar, *ad hoc*. A la sala de plens de l'Ajuntament amb moltes cares conegudes de la cultura de Ciutat. No debades Biel Mesquida n'havia fet la crida a la seva secció del *Diario de Mallorca* del dia anterior i hi augurava tota casta de suspens al voltant de l'absència present de Blai Bonet. L'ajudant de camp Biel Thomàs -dibuix de la portada, camisetes, dissenys de la presentació...- va idear un àudio-vídeo-muntatge que permeté simultaneïtats impossibles i coincidències insòlites. Les tres estrelles es parlaren i s'escoltaren cada un des del protagonisme compartit d'un televisor. Blai Bonet -el mestre

reclòs- en destaca la bellesa grega, la intel·ligència i l'amistat. Neus Picó -el rostre balear- en dona la bona nova i en llegeix dues narracions. Miquel Bezares -el pare orgullós- explica i embulla què és i què no és el llibre. És seu; hi té dret. En llegeix dos contes més. Efectes d'il·luminació molt celebrats.

Al final venda i dedicatòria col·lectiva de llibres. Les camisetes

amb poema *Twilight zone* s'acaben en un dir Jesús.

Antologia.

Una de medieval:

"El rei s'adona que el marit gelós ja ha begut prou per començar a no poder mantenir controlada la seva ràbia, i prem el braç de la reina que ha fugit un parell d'anys enrera quan, essent donzella, el mateix rei la base a trenc d'alba i li diu: "podràs mirar aquesta nit sense enyorar-la".

Una de sangonosa:

"És la sang seca de les ungles la que més me costa de fer desaparèixer, perquè la de la pell obscura i encrosterada amb una mica de asliva es dilueix i me n'oblid ràpidament, de la seva insistència, perquè s'esvaeix i no record ni tan sols que he sentit l'alegre regust de tanta mort inútil en la meua llengua."

Una de preciosa:

"Ella s'ha esforçat perquè jo pogués tornar al seu lloc els bocins de dia que m'anaven caient amb cada punyida al pit; ha esmorteït la seva inquietud perquè jo pogués acostar-m'hi i trobar-hi un recer impossible. Però no he tornat a poder obrir una sola encletxa en el meu temor per la qual ella pogués entreveure un límit per a la seva recança o un llindar per al seu ajut, i el silenci s'ha ensenyorit del nostre camí, i m'ha obligat, encara d'una manera més dolorosa, a sentir clarament la meua desfeta." ♦

13

DOLÇ I SALAT

FRUITS SECS • CONGELATS
POLLASTRES A L'AST

Plaça d'Espanya, 8 - Tel. 66 24 06 - LLUCMAJOR

Boutique

C/. Impremta, nº 1 - (Pas d'en Quint)
Tel (971) 72 40 98 - 07001 Palma de Mallorca

Antologia poètica i lectures de Maria-Antònia Salvà: dos llibres que reivindiquen la poeta llucmajorera

Maties Garcias

Des de feia un temps s'havia observat un cert interès renovat per l'obra de Maria Antònia Salvà. La celebració del 125è aniversari del naixement de l'autora va servir d'ocasió perquè el PEN Club, una entitat que agrupa escriptors de tot el món i que té una dinàmica branca catalana, retés un homenatge a la poeta llucmajorera. Mesos enrera, els diaris editats a Barcelona - "El País", "Avui"...- i el setmanari "El Temps" publicaren articles valorant la figura literària de Maria Antònia Salvà. Paral·lelament, en l'àmbit local, continuava reeditant-se la col·lecció municipal "Papers de l'Allapassa" i se celebraven alguns actes públics commemoratius de l'efemèride. El començament de l'any 96 ha aportat dues novetats bibliogràfiques de summa importància per a aquesta nova valoració de Maria Antònia Salvà: l'*Antologia poètica* i *Lectures de Maria-Antònia Salvà*.

Una antologia rigorosa i d'abast popular

L'*Antologia poètica* a què feim referència és d'Edicions La Magrana i ha aparegut, amb data del gener de 1996, amb el número 70 de la col·lecció estudiantil l'Esparver Llegir. En realitat, aquesta *Antologia poètica* és una nova edició de la que va fer l'insigne Josep Carner l'any 1957 per a l'Editorial Selecta, i que va suposar, sobretot de cara als catalans continentals de la postguerra, el retrobament amb la poesia de l'autora mallorquina. L'històric pròleg carnerià, que tantes claus interpretatives va donar, és incorporat en l'edició de La Magrana com a apèndix, mentre que la nova introducció és un assaig de Joan Triadú.

En conjunt, es tracta de 77 poemes -sens dubte, els més celebrats de l'autora-, extrets dels seus llibres principals, ara segons ordre cronològic: *Espligues en flor*, *El Retorn*, *Cel d'horabaixa* i *Lluneta de pagès*. Han estat eliminats de l'antologia els fragments en prosa i les traduccions. Completen l'edició, a més d'unes "Propostes de treball", un "Petit vocabulari dels poemes", ja publicat en l'edició de 1957. Aquest vocabulari pretén aclarir, a través de sinònims o d'una breu explicació, el lèxic dialectal i no estàndard que

de vegades usa l'autora, especialment pel que fa a noms de flora i fauna o a feines i elements del camp. (Llàstima, però, que s'hi escolin algunes errades del calibre gros, com és ara dir que *mantellina* significa, en un poema mariantonià, "estat d'embriaguesa"!)

No hi ha dubte que el gran mèrit d'aquest llibre, a part de rescatar una edició històrica ja exhaurida, és posar a l'abast de les noves generacions d'estudiants i del públic lector en general un tast seleccionadíssim de la poesia de Maria Antònia Salvà, mitjançant una bona edició i dins una col·lecció de fàcil i econòmic accés.

Un conjunt de noves investigacions

L'altre llibre que cal ressenyar és *Lectures de Maria-Antònia Salvà*, aparegut amb data del mes de març passat, amb el número 3 de la Biblioteca Miquel dels Sants Oliver, de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat que dirigeix Josep Massot i Muntaner. Segons consta en els crèdits del llibre, per a l'edició d'aquesta obra s'ha comptat amb la col·laboració de l'Ajuntament de Llucmajor.

Aquest llibre és una obra especialitzada en la qual col·laboren diversos escriptors i investigadors. El sentit d'aquesta obra és, tan com l'expressa Lluïsa Julià i Capdevila en el pròleg, "omplir un buit important i ja de massa temps sentit entorn d'una figura literària cabdal en la literatura catalana moderna com és la poeta Maria-Antònia Salvà".

Am aquest objectiu reivindicador, els diversos col·laboradors de l'obra desfan tòpics molt entesos sobre la manca de biografia de la poeta, també combaten afirmacions errònies sobre la no evolució de la seva obra poètica i rebutgen la idea que escrivia només de forma intuïtiva i sense plantejaments intel·lectuals de fons. En definitiva, situen "l'obra i la figura de Salvà en el conjunt de la intel·lectualitat de la seva època". No s'estan tampoc de parlar del conflicte que va viure per la col·lisió entre la seva vocació literària i intel·lectual amb la posició personal pròpia d'una dona fadrina d'una casa de senyors benestants.

El volum, de 228 pàgines, és ben divers pel que fa a continguts: des d'una primera part més aviat dedicada a evocacions i homenatges -amb textos

de Marta Pessarodona, Maria Mercè Marçal, Sam Abrams, Joan Triadú i Carme Riera, Valentí- fins a un capítol central format per estudis i assaigs. És en aquesta segona part on es publiquen treballs com el d'Isabel Graña, que situa la personalitat literària de M.A. Salvà en el context de la intel·lectualitat mallorquina de preguerra; el de Lluïsa Julià, que investiga les relacions i influències entre Carner i Salvà; o el de Francesc Lladó, que tracta de la polèmica edició de les Obres Completes de l'autora, enmig de problemes de censura i de les intromissions del franquista Llorenç Riber amb el beneplàcit del germà Antoni Salvà, també addicte al règim, però combatudes amb la ferma decisió de la poeta gràcies als bons consells de Miquel Ferrà.

En aquest capítol, també és de destacar el text de la llucmajorera Margalida Tomàs, que fa una autèntica peça d'investigació literària sobre el primer llibre de M.A. Salvà, *Poesies* (1910), però que és ple de suggeriments i pistes per a una comprensió completa de tota l'obra poètica de l'autora. També hi ha dos articles centrats en la tasca de traductora exercida per Salvà, tant pel que fa a *Mireia* de Mistral (obra de M.A. Perelló i de P. Rosselló) com pel que fa a *Els promesos* de Manzoni (obra de G. Albertochi). Finalment, el llibre es tanca amb una Cronologia i una Bibliografia, ambdues molt completes, la primera feta per Isabel Graña i Lluïsa Julià, i la segona només per Graña.

No hi ha dubte que, en aquesta recuperació de Maria Antònia Salvà, aquests dos llibres són peces fonamentals i, per tant, no poden ser menystinguts ni oblidats per qui vulgui acostarse a la figura intel·lectual i a l'obra de Maria Antònia Salvà. Esperem que tinguin continuïtat.

Per una altra banda, no deixa de causar certa satisfacció comprovar, a través de les referències bibliogràfiques dels estudis surara esmentats, com algunes iniciatives promogudes des de l'àmbit local i plasmades en forma de publicació, ja sigui a través de l'Obra Cultural Balear, "Llucmajor de pinte en ample o la col·lecció "Papers de l'Allapassa" que edita l'Ajuntament des de 1990, són peces que han col·laborat a crear aquest clima general de recuperació i nova valoració de Maria Antònia Salvà. ♦

Quatre mots

Miquel Bezares, autor de la Plaça d'Àfrica

Antònia Font
Foto: C. Julià

-Què és Plaça d'Àfrica?, un cafè, una cervesa o un bourbon?

-Un glopet de bourbon abans d'una cervesa.

-És, un poema en prosa, prosa poètica o res d'això?

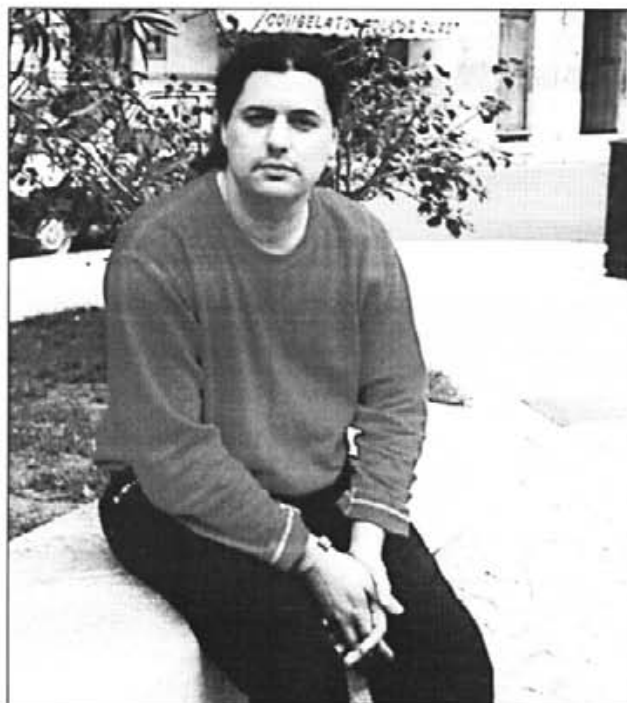
-No vull que s'entengui com el llibre de contes d'un poeta, sinó com el llibre de contes d'un que a més és poeta.

-S'assembla la Plaça d'Àfrica a la Plaça d'Espanya?

-S'assemblarien si cap de les dues existís; a partir d'això existeixen a la meua consciència.

-Hi ha literatura catalana?

-Segons els manuals, sí; segons la meua percepció, sí; segons la crítica, també; per als lectors no ho sé. ♦

CORVILLO & MAS ASSESSORIA FISCAL I COMPTABLE ASSEGURANCES

Fiscalitat: Declaració de la renda.
Declaració del patrimoni.
I.V.A.

Comptabilitats per ordinador.

Assegurances.

Vehicles, embarcacions, comerç, vivendes...

Responsabilitat civil.

Assegurances de vida, accidents, baixa laboral

Plans de pensions, jubilació, fons d'Inversió.

Si el que voleu és un bon servei professional, fiable i de qualitat, aquí ho trobareu. Vos esperam!!!

66 26 18

Carrer Antoni Maura, 32. Lluçmajor.
(devora el centre de salut)
Horari: de 16:30 a 20:00

Si ho ha guanyat

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

Sebastià Artigues.
Regidor responsable
de Manteniment

-Sempre ho he dit així. S'haurien d'arreglar els fonaments però s'hauria de mantenir l'escola que hi ha; consider que l'escola que hi ha feta, de marès és molt més forta i duradora que totes les altres escoles que en aquest moment (s'Algar, son Verí). Hi ha finestres massa grans, idè que les redueixen, uns cel-rassos canviadors, que es canviïn, però crec que si es reforçassin els fonaments es podria solucionar amb una bona reforma (teulades noves, calefacció, etc.) ♦

Antònia de Pàdua Catany.
Mare d'alumne del CP Rei
Jaume III

-Això és molt complicat. A mi, com a mare, m'agradaria que estassin millor del que estan, que tinguessin més serveis dels que tenen. Jo em vull refiar dels tècnics, que diuen que aquestes escoles cauen, perquè les tomin, ha de ser veritat, que caiguin. Però també m'agradaria conservar-les, perquè moltes cases antigues les restauram per conservar-les, tot i que costa molts doblers el fer-ho. ♦

Antoni Coll.
President de l'APA CP. Rei
Jaume III

-Nosaltres hem intentat tot el possible per tal que no les enderroquin, però sí per actualitzar aquestes escoles. S'ha decidit fer-les noves, però no per un capritx sinó per les necessitats. Si donen 150 milions de pessetes per restaurar-les, nosaltres no hi tenim cap inconvenient, però no és una decisió nostra, sinó del Ministeri d'Educació. En manquen 150 per arreglar-les, però el MEC en dona 250 per fer-les noves. Davant d'aquesta alternativa, nosaltres no hem tengut opció, perquè el poder de decisió, repetese, no és nostre. ♦

16

Andreu Escales.
Estudiant de 8è d'EGB. CP Rei
Jaume III

-Jo trob que no les haurien de tomar perquè tots en tenim un bon record i trob que es podria solucionar amb una bona reforma. ♦

Joan Monserrat.
Director del CP Rei Jaume III

-Aquest és un tema una mica violent per a mi. Si els pares han pres una decisió, em sembla perfectament bé. Fer una escola sobre aquesta que tenim no és el més adient perquè sempre tendriem una escola vella, sense laboratoris, gimnàs... Ara bé, aquesta escola, on ha estat mon pare, on som jo, duu una càrrega molt forta de sentimentalisme i aquesta és una altra qüestió.

De totes maneres, crec que el que Lluçmajor necessita és una escola moderna, adequada a les necessitats de l'ensenyament actual. ♦

Aina Mora.
Conserge del CP Rei Jaume III

-Crec que s'hauria de fer una reforma bastant grossa. Jo ho conservaria. Les parets que hi ha ara són més fortes que les que faran, els materials que usaran no seran tan bons com els que tenim. ♦

Quaderns de Fum Major

Miquel Cardell

**In a sentimental mood,
el Sen Pirris..**

Quina esplèndida primavera florida ha estat la resposta a les pluges abundoses de la mica de naturalesa que sobreviu. Després dels blancs de gener i de l'esclafit dels grocs in comptables que l'avancen, ha arribat generosa, pròdiga, l'explosió multicolor: primer els albons, aquesta planta que evoca la immortalitat, els albonars florits com boira rosada que, vista més d'aprop, en un únic albó solitari si vol, esdevé una constel·lació blanca i plomallosa; immediatament les flors d'un malva encès de la modesta estepa blanca; immediatament les flors d'un malva encès de la modesta estepa blanca; el vermell encès, de bes sagnant, sí, de les roselles, i la seda translúcida del seu germà que fruita somnis freds i antigues metgies, el cascall; i tot d'una l'escuma levíssima, impalpable, ni cel ni lila, dels cardessars (gòtics, com els adjectivà amb precisió d'inventor de llenguatge Blai Bonet), i l'esclat in comptable, les brunes pinzellades diagonals, d'un morat litúrgic, dels gladiolets silvestres, la nevada com de papallones de perla de les flors blanques l'estepa negra, i ara ja, estivals, les garlandes de petites trompes de gramòfon antic de la corretjola... N'hi ha prou amb sortir de la vila, passejant, agafar el cotxe per anar a part o banda i el trajecte es converteix en un viatge de màgies sempre sorprenents, corprenedores, que se'ns ofereixen arreu, a qualsevol redol, a qualsevol vorera del camí.

Però massa sovint basta alçar els ulls perquè ens colpegi el contrast, la

Foto: Oriol Maspons

malifeta nostrada, la destrucció insensible i absurda, filla d'una cobdícia destrempada, hereva de la secular misèria física i moral que ens ha posat a les mans aquest fruit incessant que anomenam balearització i que, ara, té per a mi la forma del ciment que lentament s'ordena en el que serà la pista de carreres de cotxes d'interès social, camí de s'Arenal, devora la futura autopista. Llavors bellesa i desolació s'entrunyellen d'una forma desconcertant, contradictòria, punyent que és potser el signe del segle que vivim i feim i ens fan.

***

Ronald Stuart Thomas, un capellà gal·lès, fill d'una terra cruel i un poble malmenat, ara ja nonagenari, és un dels millors poetes contemporanis en

llengua anglesa, que ara podem llegir en català a una antologia editada per Columna. Sap que és estimar amb un desesperat amor un país malanat i salvatge, mirar-lo des del punt de vista lúcid de l'Home, dir-ne veritats fondes. Ja de jove va anotar aquesta veritat que, aquí també, al país de M.A. Salvà i la propaganda turística feta ideologia, té el relleu esmolat d'una vacuna imprescindible i dolorosa: *Massa distants perquè veieu/ els paràsits i la podridura de la tija i el cuc ros/ que roseguen les pellerinques dels ossos petits./ les ovelles pasturen a Bwlch-y-Fedwen,/ col·locades romànticament segons tenen costum/ damunt el fons desolat de les roques pelades...*

***

La primavera ha vist també florir a la vila un grapat d'activitats que marquen els batecs d'un pols que es nega a morir, per molt que les institucions li facin poc costat. En trobareu més informació a altres pàgines d'aquesta revista; però no em puc estar de recordar l'emocionant, irlandès, mallorquí, recital de **Biel Majoral al Colon**. Davant una gentada que va sorprendre els mateixos organitzadors, el cantador, l'artista, algaidí va fer viure el miracle que semblàs normal allò que la nostra circumstància ha fet excepcional, però a tants de llocs del món és una vivència habitual: la continuïtat, la vida del nostre patrimoni cultural, no com antropologia nostàlgica, sinó com expressió artística: malgrat el telèfon i la màquina de cafè, ens va desvetllar les papallones de la festa i la rialla fresca, les papallones de l'emoció dels bells

romanços dramàtics, les papallones de l'orgull de les cançons de lluita i afirmació: Biel Majoral és un ver desvetllador de papallones interiors i col·lectives. El **Cinema Recreatiu**, veritable centre de la vida cultural local i oberta, va organitzar una nova *setmana de Cinema i Literatura*, que s'obria amb una taula rodona que, malgrat alguns ponents anàssim potser massa de divins, usant una retòrica no sé si comprensible, entre una cosa i altra va donar entenent el bessó d'unes relacions tan envitricollades.

En l'única celebració municipal, a la vila, del Dia del Llibre, el professor **J.A. Grimalt** va instruir i delectar el públic amb una aproximació rigorosa i entretinguda a les Rondalles de Mossèn Alcover, des del punt de vista de la tradició que va trobar i recollir i les aportacions personals, literàries, que hi va fer el canonge, enguany que recordam el centenari de l'aparició del primer tom d'un llibre tan popular i bell, però de vegades tan manipulat i malentès quan se n'ha volgut fer una mena de paradigma provincial de mallorquinor antropològica.

I, encara, **Miquel Bezares** va pre-

sentar *Plaça d'Àfrica*, el seu recent llibre de relats, d'històries que toquen amb calfreds d'emoció com fragments de vidre trencat que emmirallen racons fondos i essencials del cos de l'ànima humana; els racons radicals del desig, de l'amor, de la mort i el somni. Històries des del límit de l'experiència que es presenta com inevitable i trenca seguretats i rutines que va presentar en un vídeo-acte ple de poesia estrictament sensible, subtil i contemporània.

***

Adreçant-se a un personatge que podria ser, aquí, el Sen Pirris que canta Biel Majoral, un pagès que simbolitza la solidesa antiga i la misèria del seu país, R.S. Thomas escriu: ... *estic perdut; / el passat em crida amb l'aroma fresc / de les fulles tardorals, però la ment m'empeny / endavant, cec, amb la pols del món, / cercant amb el cor una font a les palpentes*. No es podria traçar amb més precisió el mapa moral d'aquest quadern miscel·lani, sentimental, local i sovint airat per força. Aquest dietari vol somiar una reflexió

que no renunciï a les arrels i els fruits d'una identitat, d'una tradició, d'una continuïtat amb la realitat del poble i la història i la cultura d'on venim; però vol que sia una reflexió, una aportació a una comprensió del món, a una acció, contemporània, oberta i tolerant, autoconscient i rica en matisos.

Tasca difícil en dies d'escasses seguretats, en temps on la major part dels ciutadans van a la seva, ofegats pels propis problemes d'un temps de crisi, insolidaris i irreflexius, embadalits davant televisors que ens ensinistren consumidors perfectes i infantilitzats: més seduïts que informats, més capriciosos que ponderats. Tasca difícil i contracorrent d'uns polítics que ens volen votants passius enlloc de ciutadans crítics. Uns polítics més afectats de fer carrera personal o obtenir bons resultats pel partit, com si això fos una lliga futbolística inelegant, que d'aturar-se a exercir això que se'n diu visió d'Estat, visió dels interessos comuns a mig i llarg termini, des d'un projecte de futur meditat, discutit i, en la mesura esperable, consensuat. Això explica, en fa

GABINET PSICO - PEDAGÒGIC

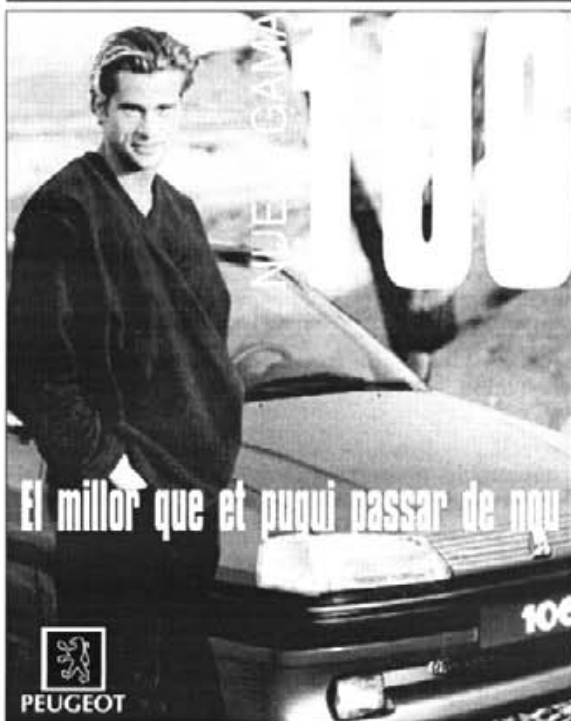
CENTRE DE DIAGNOSTIC
I TRACTAMENT

- Estudis individuals i col·lectius.
- Recuperacions d'aprenentatge.
- Logopèdia.
- Teràpia.

Cl. Silos, 35 - Tel. 65 11 42 - 07630 CAMPOS

TALLERS MARINA

AGENT OFICIAL PEUGEOT

C/. MARINA, 104 - TEL. 66 05 21
EXPOSICIÓ I VENDA: C/. MARINA S/N. - LLUCMAJOR

Foto: Pedro Coll

l'efecte, tantes panxades de rodes de molí com engolim. Explica que el dèficit local vagi engreixant damunt les nostres esquenes mentre els de sempre es preocupen més per salvar la cara -i embrutar de culpa la del contrari- que per començar a cercar una eixida consensuada. Això explica que no hi hagi un projecte de futur per Lluçmajor: si hi fos no hi hauria excuses per l'interès social que amaga el negoci d'uns pocs, la conxorxa inconfesable, per camps de golf en metamorfosi tolerada, per inexplicables pistes automobilístiques o llicències de port esportiu que embruten la imatge dels Clubs manipulats, però si algú prova d'expedientar els responsables d'aquesta alarma social, són ells qui els expulsen.

Mentre, per s'Arenal tornen a alçar-se veus secessionistes, que requereixen, com a poc, l'anàlisi de coms i perquè. Mentre, el Govern autònom farà una autopista que ens esqueixarà més la mica de territori que tenim i, a l'hora, ens passarà a quatre passes sense aturar-se, emportant-se'n el cabal econòmic del trànsit: a altres pobles han protestat, però aquí... I el mateix Govern, del mateix partit que el batle, presenta un projecte de planificació territorial de Mallorca on Campos adquireix nivell de nuu important, però Lluçmajor no existeix: arraval perpetu ja de la capital i la badia turística? És l'actitud del cap davall l'ala, que no deu ser la que va fer del Lluçmajor de fa vuitanta

anys una ciutat pròspera. Una actitud que ara mateix sembla paradigma de la llucmajoror vigent: la pitjor. El cas de Ses Escoles n'és paradigmàtic, un més: Deu ens guard d'un ja està fet. Només quan el llamp ens ha esbucat el campanar damunt pensam en Santa Bàrbara i llavors tot és si no fos..., i plor i descabell digne d'aquell Boabdil que va plorar com un nin allò que no havia defensat com un home.

***

A Gal·les hi ha llocs on no vaig mai: embassaments que són el subconscient/ d'un poble, turmentats al fons de tot/ per tombes, capelles, fins i tot viatges;/ la serenitat de la seva expressió/ em repugna, és una posa/ de cara als estrangers, una crida d'aquearel·la/ a la massa, en lloc de les condicions/ més rudes del poema... escriu el poeta, en un altre text que ens revela ben pròxim, tot recordant-nos que la vera poesia sap que al més ínfim racó d'una illa es pot trobar, amb els ulls de l'home, una significació vàlida per a molts, una veritat humana. El poema acaba: ...¿On puc anar, doncs, fugint de l'olor/ de decadència, de la putrefacció d'una nació/ morta? He caminat durant una hora/ per la costa i he vist els anglesos/ carronyaires entre les despulles/ de la nostra cultura, cobrint la sorra/ com la marea i, amb la grolleria/ de la marea, empenyar la nostra llengua/ cap al fossar que nosaltres li hem ca-

vat.

***

Aquests dies hem viscut el fet històric de l'aparició a Mallorca del primer diari en la nostra llengua. Per mi, que vaig aprendre de llegir amb aquell Balears del jou i les fletxes, però també d'un grapat de redactors inoblidables, s'afegeix a l'anàlisi, als bons desitjos d'un èxit que ens aniria bé a tots, aquest factor sentimental, que té a veure amb la memòria de la pròpia formació. Però el **Diari de Balears** (que és de lletja, l'expressió, de provincial: perquè tant de *Balears* a l'espanyola, en lloc de *les Balears*, una forma més precisa, correcta i ele-

gant?) només funcionarà si és un diari, és a dir, un bon diari. Si no és així, llavors els de sempre tendran arguments per insistir en l'absurd argument de la inviabilitat dels mitjans de comunicació en català. De moment, pot ser massa prest, me'n preocupa el disseny, poc clar, de mal entrar-hi. També aquests dies, nombroses institucions, entre elles el Govern i l'Ajuntament de Palma -però no, encara no, el de Lluçmajor- s'han adherit a la convocatòria d'OCB pel pròxim dia 18 a Palma, una nova *Diada per la llengua, la cultura i l'autogovern*, que hauria de ser una festa multitudinària i col·lectiva. I, sobretot, no hauria d'acabar-se així: ens calen fruits, resultats, mesures, les necessàries llavors d'un futur fruit de les nostres decisions conscients, de l'autorrespecte, que és, encara, una joia social poc habitual, per aquí.

(I la veu del poeta: *Erem un poble, i encara ho som./ Quan acabem de disputar-nos les molles de pa/ sota la taula, o de rosegar els ossos/ d'una cultura morta, tornarem a alçar-nos/ i ens saludarem els uns als altres en una alba nova*).

***

Escriu en diumenge dematí: el cel de la meua finestra era fa un moment pura seda blava: color de cel, ara l'ocupa una flota de niguls més grisos que blanquinosos. El sol escampa una claror blanquíssima amb gavines aquest

dia zero del període Aznar. Avui pren possessió a Madrid com a President del Govern després de dos mesos de dramàtica d'uns pactes que en principi deuen ser bons pel simple fet de ser pactes. Ja ho veurem la dreta central i les dretes perifèriques, que diu la visió centralista nacionalespanyola, fins on ens afaitaran als qui sempre pagam la festa. Vaja, de moment, l'esperança del recanvi, del funcionament d'aquesta mica de democràcia, l'esperança d'un major respecte per la pluralitat cultural, territorial, nacional de l'estat.

***

Avui, també, faig anys. Ho celebren assegut davant l'ordinador, llegint el poeta R.S. Thomas: *envelleixo/ m'ajupo per entrar a la terra/ promesa que ha estat sempre aquí, / content de menjar el pa que han cuit al/ forn dels poetes, i arrenco el meu parlar/ de l'arbre perenne/ del meu poble, i el duc a la meua mà cetga.*

Ahir horabaixa, quan els arbres de la meua finestra, l'alt fasser, el lloren clàssic i aromàtic, el ficus, la llimonera amb or, eren una pura, angèlica, incandescència de verds grenyals i argent vaig posar al reproductor el Cd que enregistren l'any seixanta-dos **Duke Ellington i John Coltrane**: el primer, una arrel central de tot el creixement del jazz del segle, el segon s'havia revelat ja com el que els anys passats han confirmat: un poeta dels nous temps, un dels grans renovadors: troben un àmbit comú, clàssic i modern d'expressió i creació sota el sig-

Foto: Pedro Coll

ne del qual m'agradaria posar-me, invocar-lo perquè ens il·luminàs i protegís com una màgica benèfica i poderosa. Toquen ara mateix una versió, cristal·lí, delicat el piano, potent i dolç alhora el saxo, d'un clàssic d'Ellington, *In a sentimental mood*. La claror ha minvat, l'argent és ara vell sobre els soles dels teulats, com la glopada d'emoció que em puja. Pens en les dones de Jerusalem: *plorau per vosaltres i pels vostres infants...* Pens en **Goya**, justificant els seus terribles, onírics, compromisos *Caprichos*: *ha escogido como asun-*

tos proporcionados para su obra, entre la multitud de extravagancias y desaciertos que son comunes en toda sociedad civil, y entre las preocupaciones y embustes vulgares, autorizados por la costumbre, la ignorancia o el interés, aquellos que ha creído más aptos a suministrar materia para el ridículo, y ejercitar al mismo tiempo la fantasía del artifice. I torn a Thomas: *Res del que fa, res del que/ diu no s'accepta, i el degotall migrat/ dels seus poemes s'asseca sobre els rocs/ d'un paisatge aspre sota un sol malaltís.*

***

A un altre poema, el vell gal·lès reflexiona sobre la fugacitat de l'humà. Una reflexió que em recorda els anys que fa que cada més comparesc amb aquests quaderns, que ho són d'un fum major que s'emmiralla en un llum que massa clares vegades il·lumina d'acord amb l'heràldica.

Anot el pes del cansament, anot la necessitat de distància i reflexió que plantegen empreses com aquesta. Alguna cosa em diu que ja és aprop el moment de tancar, de deixar descansar aquests espellerengats fulls. Prest, o, al manco, aviat. El poeta ho sap, per molt que hagem de fer, tots plegats, com si no: *Això guanyarà sempre./ Altres homes vindran com he vingut jo/ per romandre aquí i colpejar-hi/ com qui colpeja una porta, i demana amor./ compassió, fins i tot odi: qualsevol cosa/ que no sigui aquesta total indiferència...* ♦

PERRUQUERIA

Finna

C/. d'Es Vall, 49

Tel. 66 11 58

CENTRE DE PREPARACIÓ AL PART

Catalina Serra Calafat
(Comare)

També hi ha servei de
massatges terapèutics

Cl. Rigo, 73 - Tel. 66 24 90

Cartes

Les segones parts no han estat mai bones

La recent creació de l'Associació de Veïns de s'Estanyol, que té com a únic i fi primordial la defensa i animar la construcció del GRAN PORT en aquest lloc, entenem que ha arribat l'hora de dir que els seus motius són totalment particulars i propis dels seus associats que són, o bé amos de milionàries embarcacions, o d'un lloc d'amarrada a l'actual Port, en el qual alguns tenen a més, la seva embarcació amarrada i necessiten que els pantanans siguin reparats, que, segons versions del Club, les despeses dels que es troben destruïts es troben valorades entre el milió i els dos milions de pessetes, però aquests, extrems són callats per part de l'Associació, així com també calla que a la nostra també hi tenim socis amos de llocs d'amarrada i d'embarcacions, però saben que no han de mesclar els interessos particulars amb els del Club.

I passant per alt, és absurd que a s'Estanyol HI HAGI DUES ASSOCIACIONS, una de més rics i una altra de menys rics, hem de dir que mentre que la nostra, de "Son Reinés", des de l'any 1986 també la forma el casc antic de s'Estanyol i és per això que la integram el 95 % dels que vivim i estiuem allà, en canvi els recents creats de "S'Espanyol", que així es denominen, dubtam que tinguin cap soci que visqui al mateix Estanyol, donada la seva extensió reduïda i a més, perquè la major part dels seus habitants són inscrits a la nostra, de son Reinés.

I aquest 95 % estimam s'Estanyol, amb el seu paisatge i la seva costa, sempre el defensarem en front a qui, guiat per motius econòmics, desitgi destruir l'actual i bell paisatge, així com les vores amb la mar.

Té tota la raó el cronista que va publicar a "Ultima

Hora", a principis d'any que LA GUERRA S'HA INICIAT ENTRE ELS VEÏNS DE S'ESTANYOL COM A CONSEQÜÈNCIA DE LA PRETESA CONSTRUCCIÓ DEL NOU PORT.

I és de lamentar que, fa molts anys érem tots amics i gairebé germans, però actualment ja ni ens saludam.

Tal vegada les dues ASSOCIACIONS DE S'ESTANYOL ens recordin els desgraciats esdeveniments ocorreguts a Txetxènia o a Bòsnia. Només ens queda demanar que Déu NO HO VULGUI.

Tot agraint la publicació d'aquesta carta us saluda atentament.

B. Ramis.

21

ASSESSORIA FISCAL, COMPTABLE
I LABORAL

magdalena oliver fiol
economista

sebastià salvà morlà
graduado social

declaracions de renda, mòduls, IVA,
societats, comptabilitat d'empreses,
nòmines, assegurances,
jubilacions, atur

C/ Sant Joan, 36
07620 - Lluçmajor
Tel. 12 08 43

*Sabates
Can Gramet*

Venda de mostres • Parells solts

C/. Bisbe Taixaquet, 6 - Tel. 66 03 74 • LLUCMAJOR

“Han perdut els papers”

Amb motiu d'haver-se incoat l'expedient disciplinari, per part de la directiva del Club Nàutic de s'Estanyol, contra tres socis de número i un protector, amb data de 10-I-96, em prenc la llibertat de fer aquestes consideracions:

Els fets que, segons la directiva del club han motivat l'esmentat expedient són els que detall a continuació:

-Insubmissió - injúria - desacatament - amenaces al president - hostilitat en contra dels interessos del Club.

Intentaré de rebatre'ls un per un:

-Anar en contra dels interessos del club: fa uns anys es va presentar els possibles compradors de llocs d'amarrada, a la projectada ampliació del port, una monumental maqueta (coneguda per tots), i ja en aquest mateix acte de presentació se'ns va informar que en realitat no seria aquell projecte el que es realitzaria, perquè presentava unes diferències (molt a prop de s'Illot) que s'havien de subsanar.

La berba entre maqueta i berenada va rondar els 3.000.000 de pessetes. Fins fa poc, les oficines del club disposaven d'un programa informàtic (totalment gratuït, inclòs el seu manteniment), i per un acte de despotisme del president cap a la persona que va regalar aquest programa, en fer-li perdre la seva condició de soci (per cert l'ha hagut de readmetre), ara ens veiem obligats a pagar un nou programa amb una despesa mínima de 2 milions de pessetes. Ultimament han acceptat l'ingrés, en qualitat de socis de número a unes cinquanta persones, pel simple fet d'haver sol·licitat la compra d'un lloc d'amarrada, a la “propera ampliació”, tot això contravenint la doctrina de l'article 10 dels estatuts vigents que diu: “per ser nou soci de número haurà de ser titular d'un lloc d'amarrada i haver abonat l'aportació inicial (actualment està en un milió de pta) i quotes establertes d'acord amb les normes vigents.

Pel darrer cas s'han deixat d'ingressar uns 50 milions de pessetes. El passat mes d'octubre es va firmar amb l'empresa constructora, una clàusula que en cas de produir-se la suspensió de les obres, aquesta percebrà

una indemnització propera als 780 milions de pessetes.

Tot això s'esdevenia quan el plet ja era entablat, i tanta sort que ha vingut el TSJ de Balears i ha posat les coses al seu lloc, determinant que aquest compromís no era vàlid (data de l'acte de dia 15-III-96) i d'aquesta manera ens apropam a la xifra de 125 milions de pessetes dels doblers del club, que els actuals directius han disposat dilapidar alegrement, només per tal de satisfer el seu “Ego”.

Després de la lectura de l'anterior em deman: qui, realment, va en contra dels interessos del club?

Les següents acusacions, les desglossaré més sucintament: Hostilitat: segons el diccionari significa “disposició pròpia d'un enemic”.

Amenaces al president i desactament: acusacions totes dues molt greus les quals només poden prosperar si s'aporten proves i testimonis, les proves, és impossible d'aportar-les, quant als testimonis, la plantilla en té almenys dos, que juren tot el que faci falta, sempre que ho ordeni el “sr. President”.

Injúries: ofenses fetes a nom o a l'honor d'un altre, amb paraules, actes. Referent a aquesta darrera acusació, va ocórrer a l'assemblea del passat mes d'abril, en presència d'uns dos-cents testimonis, quan el president va insultar a una Sra. sòcia, ara expedientada, pel fet d'haver intentat exercitar el seu dret a consultar els documents del club (hi ha acta notarial).

I, finalment, se'ls acusa d'“insubmissió”, que vol dir, falta de submissió.

Submissió: acció de sotmetre's, docilitat de l'inferior al superior”. No us sona aquesta paraula a règim dictatorial? Després d'aquest ample relat, pos a consideració dels vostres lectors, si la manera d'actuar de la junta directiva està en consonància als temps actuals, quant a la llibertat d'expressió i a la democràcia. ♦

Atentament

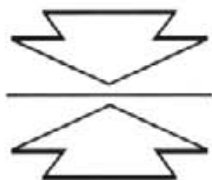
Un estanyoler.

**CENTRE RECONeixEMENT
MÈDIC - PSICOLÒGIC**

Antoni Isern Oliver

CERTIFICATS MÈDICS
PER AL PERMÍS DE
CONDUIR I D'ARMES

OBERT ELS DILLUNS
de 17 a 19'30 hs.
C/ Antoni Garcias 1-A
Tel. 66 22 82 (Lluçmajor)

METGE OCULISTA

Dra. Núria Busquets
(EQUIP CLINICA JUANEDA)

CITA PREVIA
Tel. 66 22 82 - 28 94 58

Xerrades de cafè

Cap a la independència de s'Arenal?

Un que escoltava

-Ara n'hi ha que volen la independència de s'Arenal de Lluçmajor.

-I, qui són aquests?

-Sembla que un grup de residents que diuen que el nostre Ajuntament no té cura així com pertoca del terme de s'Arenal.

-I, per què no demanen la independència de tot s'Arenal, amb els dos termes, i no solament el de Lluçmajor?

-Això sí que no ho sé.

-Perquè seria allò més lògic, amb molts més habitants i més hotels i platja, resoldria els problemes que tenen els dos municipis xapats pels dos ponts, i per altres maneres que tenen els respectius Ajuntaments de tractar els seus termes.

-M'han dit que diuen, aquests que volen fer del nostre tros de s'Arenal un ajuntament propi, que el que recapta Lluçmajor de s'Arenal és molt, i només s'hi gasta una miserable part, a la seva conservació, embelliment i neteja.

-Idò sí que em vénen de nou, aquestes afirmacions, perquè em pensava que el que gastam per s'Arenal era molt més que per Lluçmajor-ciutat.

-I no en parlem, de s'Estanyol, on no s'hi gasten quasi res...

-Figura't, tant com va costar el nou Passeig de Miramar i el parc de la Plaça Major...

-Saps què pens? Que això és ram de quatre peninsulars que no saben de què van, i del que es necessita, per poder fer un nou Ajuntament.

-Això de quatre peninsulars, no ho diguis. El que no sap de què va, ets tu perquè a la part alta de s'Arenal hi ha una població tan nombrosa com la de Lluçmajor, i les seves signatures valen tant com les nostres.

-A més, si encara es troben, com diuen, ajudats per hostalers i persones amb influència.

-I jo et dic que no basten les signatures per poder aconseguir la independència de s'Arenal, no saben el que els llucmajorers d'arrel han fet per s'Arenal.

-Això són històries!

-Idò aquestes històries seran les que valdran a l'hora de la veritat, perquè no saben que els llucmajorers deixaren terres i indústries de Lluçmajor, per establir-se a s'Arenal i fer hotels, edificis i comerços.

-Però, de mala manera, i tan desorganitzada, que avui és un merder ple d'edificis alts, carrers estrets, cotxes per tot, i els consegüents problemes de circulació, que no saben com resoldre.

-I aquests que volen la independència, que els resoldran?

-Diuen que amb els impostos que recaptaran, en podran resoldre molts.

-I jo crec que no en compondran cap, perquè són altres polítics que estan darrera la roca.

-Idò espera d'assegut i veuràs com acaba, tot això.

-El que haurien de fer els dos Ajuntaments és organitzar uns plans i serveis mancomunats per resoldre tots els conflictes de tot s'Arenal.

-Sí, com els trillers, tiqueters, xorissos, i tots els que embruten els carrers, jardins, i després reclamen neteja.

-I a veure si d'una vegada restauren el pont del tren que qualsevol dia se n'anirà en orris.

-Sí, i que es deixin d'independència i de coverbos... ♦

OFERTES MAIG I JUNY

Llargues distàncies
Viatges programats

Cuba: des de _____ 69.000.-

Cartagena de Indias: des de _ 89.000.-

Isla Margarita: _____ 76.000.-

Nova York:

Anada: _____ 26.500.-

Anada i Tornada: _____ 49.900.-

I circ també el SUPERMERCAT PROHENS de
dilluns a divendres de les 17:30 a les 19:30
hores Tel. 12 01 64 - LLUCMAJOR

C/ Maria Antònia Salvà, 38
Tel. 44 22 50 • Fax. 44 11 10

S'ARENAL

Mans a la feina

24

1. Bartomeu Prohens
2. Luís López
3. Miquel A. Vázquez
4. Francisca Prades

5. Mercè Mora
6. Fernando Berual
7. Bernardo Vasallo
8. Pepe Adell

9. Catalina Moragues
10. Margalida Garau
11. Maria Vidal
12. Antònia Serra

13. Joana Martorell
14. Miquel Amengual
15. Joana Ferretjans
16. Jesús Lozano

Institut Maria Antònia Salvà

Foto: Coloma Julià

17. Catalina Ramon
18. Catalina Ginart
19. Isabel Fernández
20. Antònia Moll

21. Antònia Gil
22. Maria Coloma Aulet
23. Aina Adrover
24. M. Coloma Cabot

25. Fanny Magraner
26. Teresa Santana
27. Pep Garí
28. Miquel Catany

29. Pep Garí
30. Catalina Font
32. Joan Vidal
32. Tomeu Carrió

Llucmajorers a s'Aranjassa i son Sunyer (VII)

"El naixement de ses Cadenes"

C. Calviño
F. Jaume
J. Jaume
E. Mut

El treball toponímic d'aquest mes igual com succeirà amb el pròxim girarà al voltant de dues persones llucmajoreres que tingueren un gran protagonisme en la parcel·lació de la possessió de Son Sunyer.

En aquesta són els germans Damià i Julià Monserrat i Rafal els qui ens conten la vida i records del seu padrí, l'amo en Damià Monserrat Noguera "Gaspar" que havia nascut a Llucmajor el 19 d'agost de 1868 i va morir l'any 1942.

Abans de començar amb l'entrevista volem remarcar, encara que ells ens en parlin, que el seu padrí va ésser un gran home així com un avançat de les lletres com poguérem observar i deduir dels seus escrits. De les notes seves es pot fer un treball molt més extens i seria bo que en un moment o l'altre aquest es duigués a terme. També els seus néts són conscients de la importància que té la investigació i recobrament de la nostra història i cultura, per això, i per donar-ho a conèixer a tots els llucmajorers, els estam molt agraïts.

Un poble que té cultura és un poble que avança i progressa, per aquest motiu és important potenciar-la i donar-la a conèixer com a patrimoni comú que és de tots els llucmajorers. Si es coneix el nostre passat segur que crearem i farem un present i un futur millor que als nostres fills/es.

Damià Monserrat Noguera "Gaspar"

També volem afegir que el plànol que surt en aquesta secció és una part d'un altre molt més complet i extens que per raons d'espai no podem posar però que posarem, si Déu ho vol, quan elaborem el llibre sobre toponímia llucmajorera.

-Ens podríeu parlar del vostre padrí?

-Era un gran avançat pel temps en què va viure, tenia unes idees avançades, encara que es tractar amb tothom també feia reunions amb gent de lletres.

Un dels seus amics va ésser el

mestre nacional Rufino Carpena, al qual en algunes ocasions li va deixar diners per poder fer front a les despeses que li ocasionaven els estudis i l'edició dels seus llibres. Per cert el nostre pare va ésser deixeble seu.

El nostre padrí havia estudiat al seminari, i fins i tot, sabia llatí.

-Quins negocis va tenir?

-Primer amb altres dos socis va posar un forn de guix, aquest es trobava a l'entrada de s'Arenal, llavors hi feren pebre bord: segons ens contava duien la pedra del terme de Calvià, ja que era més bona i la transportaven amb una barca, apuntat en aquests llibres hi ha els costos del barquer i d'arreglar les veles del molí, ja que aquest era de vent. Posteriorment va comprar part del Pinar de son Sunyer i finalment va fundar el nucli urbà de ses Cadenes.

-Per què va comprar dins el Pinar de son Sunyer?

-La llenya que empraven per fer el guix, per coure al forn, la duien de les possessions dels voltants i sobretot de son Granada, per tenir la llenya seva i a prop va comprar el Pinar. L'anècdota és que va sentir que venien cent quarterades del Pinar de son Sunyer en una conversa informal, on es discutia si la terra i el lloc era bo o no, ell va intervenir amb la conversa i d'aquesta manera amb una tira i amolla, les va comprar per cinc-cents setanta-cinc pessetes la quarterada al Banc de Foment. El tracte es va fer de paraula amb els socis del banc que eren D. Joan Mir, es metge Aulet de Gomera i el caixer en Pere Salvà "Llapassa". Amb posterioritat en va comprar un

altre tros de quaranta quarterades.

Al principi, el pinar no estava canat, no hi havia senyalitzacions després de posar fites. Li donaren uns certs polígons i ell volia comprar des de l'actual Plaça de ses Copinyes de s'Arenal, però li donaren des del Quarter des Carabiners (actual carrer Quarter), no arribava a la vorera de la mar perquè en aquell temps ja estava parcel·lada.

En aquest temps els frares franciscans tenien setze quarterades i el que va compar enrevoltava aquest redol.

Li demanaren, per favor, que deixàs un camí que anàs de la carretera Militar fins a la Porciúncula, camí que, per cert, encara existeix. Al final es va quedar en cent-trenta quarterades.

Un dels primers que li va comprar va ésser el de can Barberà. Més tard veient el gran nombre de pedreres i de trencadors que hi havia pel redol va tenir la idea de vendre cases fetes i així va néixer el llogaret de ses Cadenes.

-Podeu explicar com va ésser aquest inici?

-El nom de ses Cadenes li ve perquè hi havia unes cadenes per tallar el Camí des Fort d'Enderrocat (actual carretera Militar) quan passava el tren i aturar els carros o vianants que l'atravessaven.

El nom oficial que li posaren era Los Angeles i no sabem per quina raó, a prop hi ha també San Francisco, però no sabem si té relació o no.

Va donar a fer els plànols de la urbanització a l'arquitecte Gaspar Bennàssar i va vendre els solars a gent treballadora per sis-centes pessetes.

Aquests plànols es varen fer a una escala de 1:300 i es presentaren a l'Ajuntament de Palma el 29 d'agost de 1925 i varen ésser aprovats el 28 d'octubre de 1929 per la Comissió Municipal Permanent.

-Què més podríeu contar sobre l'inici de ses Cadenes?

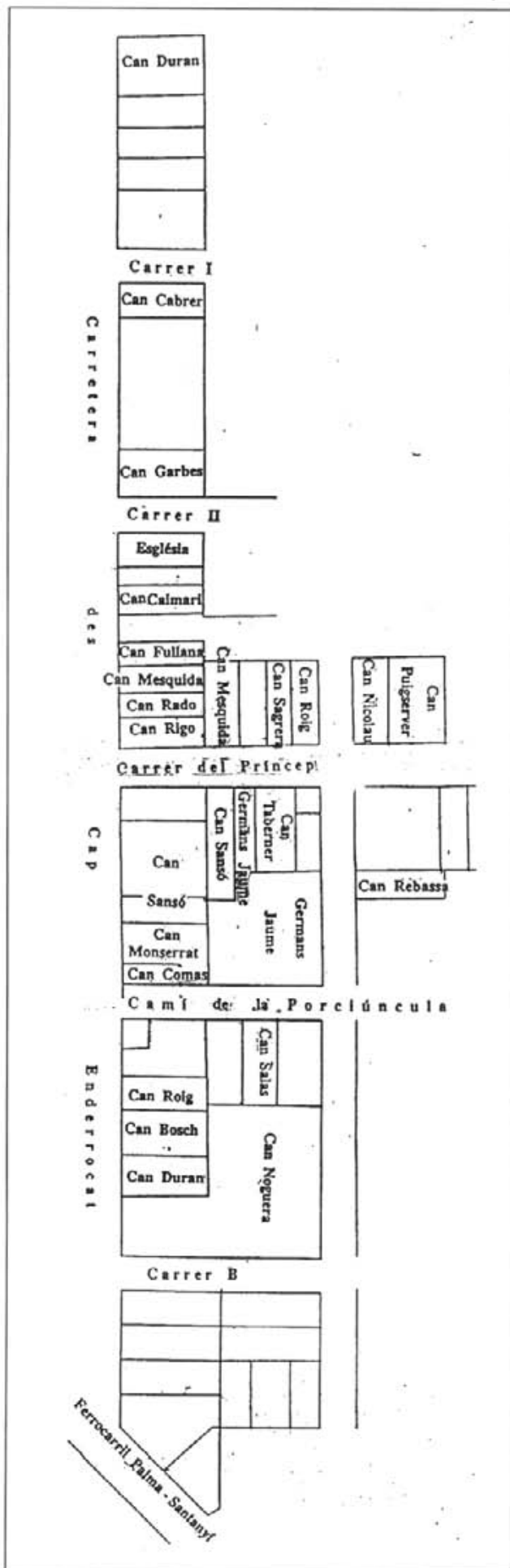
-La majoria de gent que anava a ses Cadenes ho feia per fer feina a les pedreres de trencador, era gent molt humil i quasi tota provenia d'altres municipis de Mallorca.

Al principi quedaven tota la setmana allà, dormint a barraques que ells es feien i el cap de setmana se n'anaven als pobles respectius, alguns d'ells en bicicleta. El nostre padrí va començar per construir les casetes que hi havia al llarg de l'actual carretera Militar i les hi va vendre. A altres els va vendre el solar.

També va prometre un solar per construir l'església que, més tard, el va donar la seva filla Esperança i va posar una fabriqueta d'electricitat que fins i tot subministrava corrent a s'Arenal. La fàbrica funcionava amb un motor Siemens.

També tenim un escrit fet a mà com a borrador sol·licitant que es dotàs a ses Cadenes d'unes escoles, d'ell remarcarem alguns paràgrafs: "Los abajo firmantes, vecinos de la barrida de Los Angeles... que una de las cosas que les son de más urgente necesidad y sin la cual este pueblo no podría avanzar en el camino del verdadero progreso, es la de poder dar a sus hijos la instrucción y educación convenientes y necesarias para que sean en su día hombres de provecho...". El document també deia que les escoles més apropades eren les de Sant Jordi i les des Coll d'en Rabassa que estan a uns set quilòmetres, també demanaven una escola per a nines. Això ens demostra l'interès i la preocupació que aquells avant-passats nostres tenien per la cultura i l'educació.

-Tenia altres idees sobre com potenciar ses Cade-

nes?

-Ell, si ens fixam amb els seus escrits no seguia la tònica d'aquell temps, abans la gent no escrivia diaris ni anotava les coses com ell ho feia, això és evident, no és com ara que tot això és cosa més normal.

Tenim uns plànols d'unes casetes que volia construir que veureu que són més pròpies del nostre temps que d'abans; vénen a ésser el que avui anomenam cases adossades amb una terrasseta, construïdes amb el mateix plànol en grup de quatre, ell també era un poc utòpic i fantasiós amb les idees i segurament va seguir de molt a prop el pensament que exposava el seu amic Rufino Carpena en el seu llibre "La Pobladora Mundial (Sociedad) y los poblados modernos de casas higiénicas y alimentos económicos".

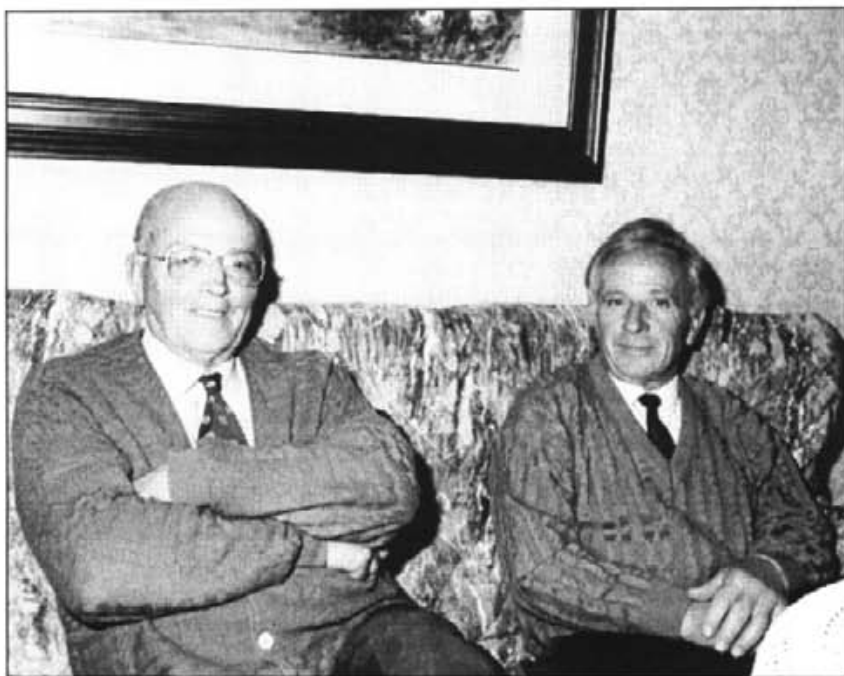
-Quin ús va fer de la terra?

-Nosaltres de petits hi anàvem a segar, és a dir, hi sembràvem però el sòl no era bo per a l'agricultura, solament ho era on hi havia arena negra que és la que es fa amb la descomposició de les mates i altres vegetals, és bona pels horts i pels jardins; l'arena blanca solament servia per a la construcció i es va emprar molt a partir dels anys seixanta amb el "boom" de la construcció, molts de munts d'arena quedaren arrassats.

Teníem un hort aferrat a ses Cadenes que posteriorment el venguérem al capellà D. Bartomeu Bosch. També sabem que el nostre padrí va fer la prova de plantar vinya.

-Quines anècdotes hi ha més?

-Com que era gent treballadora els ho va donar a pagar com poguessin i n'hi havia que encara, fins fa poc, pagaven petites quantitats. Hi ha el cas d'una persona que no tenia es-

Damià i Julià Monserrat, néts de l'amo en Damià Monserrat "Gaspar"

criptura, ja que amb el Moviment les coses havien anat molt descompasades per allà i no tenia fe de res que fos seu i nosaltres, que sí sabem que havia pagat, sinó ell, els seus pares, sense cap document li vàrem fer l'escriptura.

Després de morir el nostre padrí ho va deixar a la seva filla Esperança casada amb n'Antoni Company Isern, nascut a consell que era mestre d'escola, encara que llavors acabàs de militar; ell també ho apuntava tot.

La part de ses Cadenes que el vostre padrí va establir fou la part dreta de la Carretera Militar quan davallam cap a s'Arenal. Quins foren els primers propietaris?

El nom de la Carretera Militar abans era Camí o Carretera des Fort des Cap Enderrocat i ell com hem dit

abans va construir i vendre les primeres cases i solars, ara moltes d'aquestes propietaris ja han canviat d'amos. Els primers foren: Miquel Puigserver Moll 2 quarterades, Joan Garau 2, Pere Antoni Ferretjans Rebassa 2, Guillem Roig 2, Joana Aina Lull Mut 1'5, Maria Vidal Salvà 2, Pere Salvà i Salvà 4, Mariano Roselló Marcó 2, Bernat Tomàs Caldès 5... etc.

Els solars foren venuts a: Josep Campaner Crespí (solar núm. 1), el qual tenia 10 metres de façana per 25 de fondària per 300 pta. A Sebastià Campaner solars núm. 2 i 3) de 20 x 25 per 500 pta. A Jaume Rigo Sansó (núm. 8) de 9 x 25 per 225 pta., etc.

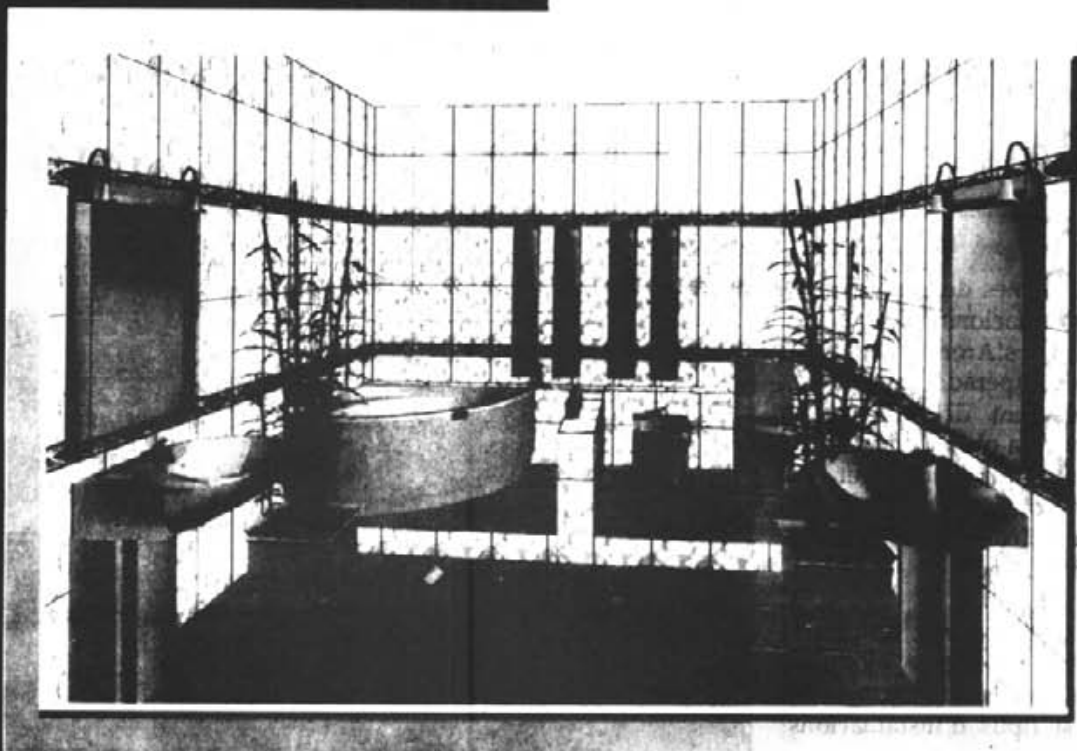

**NUEVO OPEL
CORSA
MI COCHE!**

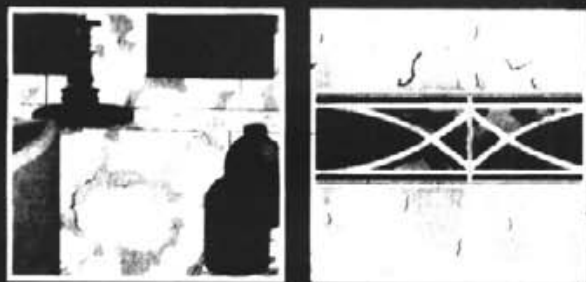
**AUTOMÒBILS
LLUCMAJOR S.L.**

Ronda de Ponent, 30 - Tel. 66 06 24 (Llucmajor)

Com és la cambra de
bany dels seus somnis?

**Vegeu-la ara
a tot color.**

Roca

DIBA DISSENY
INTREGRAL DEL BANY

Avui mateix, gràcies
al nostre ordinador
podreu veure a
MASSANELLA la

vostra nova cambra de bany ROCA.

A tot color i en tres dimensions sense que
no hi manqui cap detall: banyera,
sanitaris, revestiments ceràmics, aixetes,
complements... Tot tal com ho havíeu
somniat i sense començar les obres.
Veniu a MASSANELLA i deixau de
somniar.

MASSANELLA

Ctra. Valldemosa, 44 - Tel. 75 03 45

D'ofici ... Pescador (I)

Andreu Mas Garí "Piu"

Celso Calviño
Franc Jaume
Joan Jaume.
Foto: Coloma Julià

El Patró Andreu Mas Garí "Piu" fill d'en Joan Mas Gayà "Joan Serra de Marina" i de na Catalina Garí "Catalina Piu", va néixer el 12 de maig de 1926, és el patró de Can Ripoll, un dels patrons que avui trobam a s'Estanyol de Migjorn. En aquesta entrevista ens parlarà de la feina de pescador de barca i les seves paraules ens duran a una època que, degut als ormeigs i a les eines, la feina de pescador era més arriscada i inserta que avui.

-D'on sou?

-Vaig néixer a Campos, al carrer d'en Rigo número 24, érem sis germans, cinc mascles i una femella, però degut a la feina del meu pare, que era trencador, la meua infantesa va estar ben aviat lligada a "Marina" que és amb el nom amb que antigament es coneixia aquest indret de ca n'Estela, son Dometo, ses Covetes, sa Ràpita,... Els primers tres o quatre anys de la meua vida van passar a l'escat de can Dometo, a ses Covetes anant cap al Trenc.

Les primeres lletres les vaig aprendre a l'escola de ca n'Estela (son Catlar avui "els Caçadors"), amb donya Isabel Amengual Espinos, de Capdepera, eren els anys de la República i a la façana hi havia la senyera vermella, groca i color de cel. Però amb l'entrada dels nacionals hi va haver el canvi i posaren la vermella i groga. Érem una trentena de nins i nines dels horts dels voltants i molts havíem de caminar quasi una hora per

arribar-hi. Tenc record d'haver anat a peu a l'escola els dies de pluja, pels camins plens de fang i bassots, i haver duit un "xubasquero" que havien regalat a la meua mare, però abans d'arribar a l'escola, com a ningú en duia, l'amagava baix d'una pedra. A l'escola hi vaig anar fins als onze anys.

Nosaltres estàvem a l'hort de can Pere Valer, de Campos, que estava just davant ca n'Estela, era un hort de tres o quatre quarterades on hi teníem quatre o cinc vaques i una cabra que ens pujava dos o tres xots, així i tot, el meu pare encara anava a fer de trencador, tenia molta pressa perquè era molt bo, amb els cops d'escodra ja deixava arreglada la peça, a un redol de pedreres que era del capellà de sa

Creu, devora can Dometo, anat a ses Covetes, a un quilòmetre de la mar, les peces eren molt bones i tenien molta pressa; feien quatre classes de peces de marès: de pam, tres per dos, terces i els mitjans, que feien renou de campana. Els carros venien a cercar-lo a la pedrera i el duien cap a Campos, en aquells dies només hi havia dos camions, una era d'en Foràs.

-On féreu feina a la vostra joventut?

-Vaig començar fent feina a foravila a son Ramis, devora Lluçmajor, entre son Muletó i Païssa, i vaig estar quatre anys, dos anys a Purgatori i després dos anys a s'Estelella i llavors, tres anys de servei militar a Punta Llobera, que hi havia molts de soldats forasters que ens feien les guàrdies i nosaltres podíem anar a fer feina. En aquest primer any vaig estar d'estafeta i després vaig estar d'assistent, els dos darrers

anys amb el Capità "Perdiu" Sr. Josep Tomàs i Castell. I va ser aquest el temps en que vaig fer de trencador amb el meu pare, ell me senyava amb un regle la peça i jo amb l'escodra la treia i l'arreglava amb el tallant.

Després del servei militar vaig estar dos anys a son Bieló i va ésser l'any 50, jo tenia 24 anys, quan me vaig casar amb na Catalina i vaig començar a fer de pescador.

-I aquesta afició, quan és que havia començat?

-La meua afició cap a la pesca va començar ben aviat, record aquells primers anys de pescador de canyeta, cercant trebulitja dins la platja a la vorera de la mar, el cuc vermell viu a un pam dins l'arena i és una esca molt apreciada pel peix. També fèiem

gamba amb el salabre a unes escales des Murters a la prima o a l'aua. La canya era una canya del Salobrar i la ginya estava feta de pèl i un ham o una agulla voltada. Anàvem a pesar davant la torre de son Durí, en el Dolç, a l'escat de ca n'Estela i arribàvem a can Ventura i fèiem de tres a quatre quilos de peix.

-Com era la Ràpita aquells dies?

-Sa Ràpita era unen dotzena de cases, començat a ses cases de son Durí, es radol de can Cosmet, ca n'Alou, can Barbut i can Mandana. En aquells temps només els rics anaven a la vorera de la mar.

Els escats eren el de ca n'Estela, can Barbut, de can Bunyoler, de cas Fariner, d'en Pere Ignasi.

-Quines altres aficions teníeu?

-Jo tenia un "llaüt" i tocava un poc, m'havia ensenyat el de cas Teuler, devora les escoles de ca n'Estela, i també teníem una guitarra i amb això fèiem balls a Marina i entre tocada i tocada posàvem un gramòfon, que per cert li havíem de rascar l'agulla amb paper de vidre per afinar-lo. I va ésser en aquells balls on vaig conèixer na Catalina.

-On vos casàreu?

-Me vaig casar, aquí, a s'Estantyol, l'any 1950 a la capella de Son Gabriela, que hi ha a primera línia. Record que en Guillem des Masdeu pegava amb la campaneta a terra per fer els Santos ja s'havia perdut el batall.

-Amb qui vàreu aprendre l'ofici de pescador?

-El primer any de casat vaig fer feina amb el meu cunyat, en Gaspar Tomàs, a un llaüt de trenta pams, que duia un motor de benzina de la casa Brassier de França i es deia el "Raimundo". Record que feia molt de camí i que amb bon vent posàvem la ve-

la i encara caminava més.

-Hi ha anècdotes que hores d'ara ja es poden contar perquè són un reflexe i part de la història de Mallorca i que no té res a veure amb la vida d'avui que s'acosta a l'any 2000-. Encara tenc present un vespre tornant de descarregar caps de tabac de sa llanxa a sa Vall, quan, carregats amb una trentena de bultos, devers es Cap Blanc ens va sorprendre la "barquilla" i ens va rompre el batallol, el renou me va despertar i quan vaig sortir a coberta el trinquet me va caure damunt el cap. Aquell vespre vaig creure que ens prendrien el llaüt i que només ens quedaríem amb la roba i el que dúiem damunt, ho veia negre, i vaig posar-me el rellotge que sempre deixava baix de la sarreta, a uns escudellers. En Gaspar prengué cap a terra, a un primer moment volia encallar la barca a la platja i la "barquilla" darrera, darrera. Mentrestant, jo treia l'aigua que ens entrava pel forat que ens havia fet l'altra barca quan s'havia encreuat davant per aturar-nos el pas. Ens tiràvem tirs, però sense intenció de ferir, i allò feia por. Quan vàrem ser a Regana, la barca de la Tabacalera va prendre cap a fora, pensant que li volíem fer un truc, i nosaltres prenguérem cap a Ciutat amagats dins la fosca. Arribàrem al punt on havíem de deixar els bultos i després, cap al moll des Molinar, on poguérem arreglar els danys que teníem a la barca.

Aviat em vaig cansar de fer aquella feina, eren molts de dies enfora de la dona i jo era casat de fresc i això d'estar set o vuit dies sense veure-la no era lo seu. Moltes de vegades per no esperar el camió venia de Ciutat amb la bicicleta i només havia fet arribar quan ja havia de partir.

-Què féreu?

-Això, va fer que un temps anàs a

fer feina a can Redoleta. Anàvem a les possessions, amb el camí de can Gerrer que era molt gros i anava amb gassògen, en bon matí i una vegada l'havíem carregat de sacs d'ametles tornàvem a Lluçmajor, on les descarregàvem al magatzem. Per damunt l'esquena me passaven molts de sacs, no en tenia cap de pèl al clotell aquells dies, primer a la possessió, del sostre al camió i després del camió a la tramutxa per trencar les ametles. Però en aquella casa, fos l'hora que fos, sempre hi havia el dinar a taula i mai cremava.

-Quan venguéreu a fer de pescador a s'Estantyol?

-L'any 1953, vaig venir a s'Estantyol per fer feina amb el meu sogre. El mariner que tenia se n'havia anat i jo, que m'agradava l'ofici de pescador, vaig ser bo de convidar. A l'any següent, el 1954, li va trobar "càncer" i va venir a Lluçmajor. Va ser quan vaig començar a fer de patró i per tenir el títol vaig anar a estudiar a Ciutat. Però moltes vegades, amb la bicicleta, pujava a parlar amb ell per aprendre coses de l'ofici i senyes de pesqueres.

-Què ens podríeu parlar dels ormejos de pescar?

-Podem començar per les xarxes. La xarxa és un teixit de fils nuats formant una retícula rombald, anomenada malla. El fil era de cotó i més modernament de "nylon".

Al meu temps, les xarxes ja no les fèiem nosaltres, compràvem la tela, que venia a "burels", i tenia cent metres i n'hi havia de quaranta i cinquanta malles d'alçada i en compràvem de cinc passades i mitja o de sis, segons volguéssim pescar. Després compràvem suro, i el passàvem, i plom, aquest era de baga i el dobleglàvem i l'havíem de picar. Les cordes eren d'espart i cada dos o tres

TALLER MECANICO
NOGUERA
DEL MOTOR I DE L'AUTOMÒBIL
Pedro Noguera Enseñat
AGENT OFICIAL
ŠKODA
automòbils
Taller autorizat
PIVA MOTOR S.A.
C/ Ripol, 30 - Tel. 66 22 13

PERRUQUERIA
PUIGSERVER
HORARI: De dimarts a divendres
de 9 a 12 i de 15 a 19
Dissabtes
de 8 a 17
C/. Orient, 8 - Tels. 66 20 08 - 66 11 12 - 64 05 14

anys havíem de canviar-les perquè estaven podrides. Aquestes xarxes les teníem, perquè eren de cotó, el meu sogre ho feia amb escorça de pi, però nosaltres empràvem un polsim que es deia "taninos", amb una cullereta d'aquella pols teníem tota la xarxa. Ho féiem cada quinze dies; primer posàvem la cullereta de "Taninos" dintre d'una caldera amb aigua calenta, quan aquesta era teba hi posàvem la xarxa que abans havíem estesa al sol perquè eixugàs, per acabar, a les xarxes tenyies les amuntegàvem i les tapàvem, això els diumenges dematins, per poder el dilluns estende-les i assecar-les i el vespre poder anar a calar.

Però ben aviat ens va arribar el "nylon" i vàrem agafar una peixetada, perquè si qualque cosa ha "barrinat" el peix a la mar ha estat la "maquinilla" y el "nylon".

La xarxa són tres teles, la prima i una a cada banda i a cada ensalt hi ha d'haver la malla de l'esmail per fer espiga d'ordi per poder trempar bé (si no trempa, el peix no s'agafa).

Els déntols no s'agafaven amb les xarxes de cotó, rompien i deixaven un bon forat que després havien d'adobar. Però quan pescàvem amb les de "nylon", cada setmana agafàvem uns quants déntols de sis, set o vuit quilos, el "nylon" tenia molta més força que el peix. Una vegada amb dues xarxes vaig agafar nou déntols que feren trenta nou quilos, era un dissabte de l'any 1990, no fa tant de temps. També amb el "nylon" agafàvem bonitols de tres i quatre quilos el mes de març, aquest és peix de vol però el mes de març van ouats i s'acosten a la vorera per rascar-se en el fons perquè els ous que duen els piquen i ells volen rascar-se per les algues del fons per deixar-los i troben la xarxa i queden agafats.

Els primers dies que tenien una xarxa de cotó agafàvem escorballs, la meva sogra creia que era pel color gris de la tela de la xarxa, els "burels" que duien eren grisos, i després de tenyir-la amb el polsim ja tenia un altre color, se'n va anar a la tomba amb aquesta idea. Però els agafàvem perquè eren noves i l'escorboll no tenia força per rompre, després d'una quinzena de dies i una tenyida, el peix ja tenia la força necessària per poder-la rompre, i el que trobaves no eren més que forats.

Les primeres maquinilles ens obríen les bagues de plom que nosal-

tres havíem doblegat damunt la corda d'espart, i les bagues de plom, mig obertes s'enganxaven per la tela de la xarxa i era un desastre. El que férem va ser comprar uns ploms amb un forat al mig que passàvem per la corda i ja deixaren d'enganxar-se.

-Quin tipus de xarxa empràveu?

-Emprava tres tipus de xarxa, un per a cada temporada. A l'hivern la xarxa era de set passades i amb fil de 10.000, calàvem a la vorera per agafar les sípies que vénen a desovar. A finals de primavera i tot l'estiu pescàvem més lluny de la costa, amb unes xarxes més gruixades, de cinc o sis passades i mitja i amb fil de 600, pescàvem a la zona de roques entre trenta-cinc i quaranta-cinc metres, era el moment d'agafar gallinetes, mòlteres, rates, escórperes, caps rojos... Les trèiem a la mala, però a l'haver-hi peix, l'entretenies i no et donaves compte de l'esforç; si a les set o vuit braçades no en venia cap, ja et feia mal l'esquena i pensaves que el proper dia no tornaries a aquella pesquera. A la tardor canviàvem les xarxes per unes més primes, de 13.000 i vuit passades, eren per agafar moll a la plena del mes d'octubre.

-Què ens podeu contar sobre els palangres?

-El palangre és un ormeig que consisteix en una corda llarga, de la qual pengen unes altres cordes més primes, anomenats braçols, cadascuna de les quals va proveïda d'un ham al seu extrem lliure. La corda, els anys que jo vaig començar, era de cànyem o lli i més modernament de "nylon". Hi ha:

El palangró de suret: És un fil com més prim i fi, millor; hi ha un suret petit, és un tap de suro; a les tres brases ve un braçol i a cada tres hams hi va una pedra; i el braçol, que és un fil més fi de dues brases, allà on va l'ham, els meus i el pedalet; i el suret l'aguanta a l'aire i així l'ham, fermat a un braçol de dues brases pesca a mitja braça del fons retengut pel pedalet, que en té dues i mitja.

A l'hivern, una vegada calats a prima, tenen quinze o setze hores per agafar peix i el peix, quan el treus, és ben viu. El peix que més s'agafa són les **orades** i els **sards**, que vénen a la costa a menjar, tenen el barram molt fort i rompen els caragolets, les **orades** tenen dins la boca un enrajolat que és amb el que rompen el caragolet. A l'estiu, que la nit és molt curta,

però que l'aigua és calenta, el peix que s'agafa a les primeres hores ja és mort i moltes vegades ja fa un poc de pudor, i això que només tenim el palangrós cinc o sis hores en remull.

A s'Estanyol els anys cinquanta, seixanta, hi havia un problema molt gros per pescar en palangrons de suret, aquest era que no hi havia esca per posar als hams. Abans havíem de fer **pardals de moro** o un **pop**, i fins que no en teníem culejàvem per la vorera. Després podíem anar a calar cap a fora.

El palangre de fons: És una corda llarga de la qual pengen altres cordes, braçols, més primes amb un ham cada una. Aquesta corda per un cap té un capcer que ens indicarà el lloc on l'hem calat i a l'altre un pes, una pedra o un plom gros que el retén en el fons. A més entre cada tres o quatre braçols hi ha un plom que fa que els hams pesquin en el fons. Als braçols els feim de tres brases i el tamany de l'ham és segons el peix que es vulgui agafar.

La millor esca pels palangres de fons és un peix viu, nosaltres a la primavera hi posàvem oblada, té un gust mariscos i aquesta olor atreu els peixos. Amb aquests palangres agafàvem congres, anfosos, mussols...

-I el volantí?

-El volantí és un ormeig fet amb un cordill llarg proveït d'un plom i armat de diversos hams. La braçada armada de quatre braçolets, amb un ham cadascun d'ells, i un plom és el peu. Els primers eren de cànyem, i per què duràs més temps i s'enrenenàs passàvem el fil per dins d'una garrova verda.

Els anys cinquanta, a l'hivern de ple, vivíem del volantí i la pesca dels calamars. El que féiem era partir de nit per pescar els calamars d'alba; després berenàvem i cap al volantí. En aquells temps agafàvem vuit, nou o deu quilos de serrans, emprant el sacarins dels calamars per escar els quatre hams, també agafàvem quatre o cinc pagells, algunes pagres i variades i alguns aranyots. A les dues tornàvem a la vorera, una vegada havíem calat els palangrons de fons o de suret.

Als anys seixanta a l'hivern pescàvem les sípies amb la xarxa, amb fil de "nylon" i a l'estiu anàvem més lluny i a més profunditat. ♦

Per la conservació de ses escoles

Miquel Seguí Aznar
Professor de la UIB

Recentment he tengut coneixement de la situació de deteriorament en què es troba el Col·legi Públic Jaume III de Lluçmajor i també de la proposta del Ministeri d'Educació i Ciència (MEC) d'enderrocar-lo per tal d'edificar en el mateix solar un nou edifici escolar. Malgrat hagi de reconèixer que no he seguit directament el procés que ha conduït a aquesta situació, la lectura d'una sèrie d'articles, signats per Jaume Oliver, Miquel Cardell i Antoni Llompart, apareguts a la secció *Opinió* de la revista "Lluçmajor de pinte en ample" m'ha posat al corrent de la qüestió.

En altres ocasions en què he tengut coneixement de situacions semblants on s'ha plantejat la possibilitat d'enderrocament d'algun edifici d'interès, construït en època recent, degut a la meua inclinació per l'estudi de l'arquitectura i urbanisme contemporanis, àrea d'investigació en la que m'he mogut en els darrers anys, i per la meua vinculació com a professor a la secció d'Història d'Art de la Universitat de les Illes Balears, he tractat de donar a conèixer a l'opinió pública la importància d'una arquitectura que, per la seva cronologia propera, ha estat pràcticament desprotegida i, en conseqüència, en perill d'extinció.

En el cas de Ses Escoles de Lluçmajor crec que es fa innecessari aquest tipus de comentaris. La importància de l'obra de Guillem Forteza i el que suposaria la pèrdua d'aquest edifici, no sols per al patrimoni arquitectònic de Lluçmajor sinó també per al de tota l'illa, és prou conegut de tots. Estic segur que ningú en aquestes altures no està en contra de la conservació en sí mateixa, malgrat la situació de deteriorament amb els riscos que això suposa per als alumnes, i les dificultats tècniques i econòmiques que comporta la seva rehabilitació, hagin conduït a l'opció, per part del Ministeri d'Educació i Ciència, que sembla més fàcil: l'enderrocament i la construcció al mateix solar d'un nou edifici.

La situació problemàtica de Ses Escoles de Lluçmajor no s'ha d'entendre com un cas aïllat en el conjunt d'edificis escolars construïts en el període comprès entre 1924 i 1936, gràcies a l'activitat de construcció escolar promoguda i dirigida per l'Inspector de Primera Ensenyança, Joan Capó i Vallsdepadrinas, i per l'arquitecte escolar Guillem Forteza i Pinya. S'han registrat situacions semblants en el passat i, sens dubte, es repetiran en el futur.

Curiosament, en un diari local, a l'edició del passat diumenge, 28 d'abril, s'informava a la secció corresponent a la Part forana d'un cas semblant al de l'escola de Lluçmajor. L'Associació de Pares d'Alumnes (APA) i el Consell Escolar de l'Escola d'Educació Infantil "Antoni Maura" de Manacor sol·liciten una actuació urgent a l'Ajuntament d'aquella localitat i al Ministeri d'Educació i Ciència, ja que aquest edifici pateix greus deficiències en l'edifici on s'ubica; a més de erulls a les parets, té molt de-

teriorades les bigues de la coberta i també l'estructura del pati interior. Els pares avisen del risc que corren els seus fills, cent cinquanta alumnes de tres, quatre i cinc anys que assisteixen a l'esmentat centre. El corresponsal del periòdic a aquella localitat, al mateix temps que dona compte de la notícia, indica que l'escola fou construïda entre els anys 1927 i 1932 segons el projecte de Guillem Forteza, i pertany al patrimoni arquitectònic de Manacor, que ha d'esser protegit pel Consell Insular de Mallorca i pel consistori.

Tal vegada podria resultar oportú per resoldre el cas concret de Ses Escoles de Lluçmajor considerar les actuacions anteriors a d'altres localitats de l'illa, portades a terme en les situacions semblants a les que m'he referit. En alguns casos s'optà dissortadament per l'enderrocament -Escola de Son Serra- la Vileta-, en altres sortosament per la rehabilitació -Escola de Sa Pobla-, en altres es decidí la construcció d'un nou edifici escolar sense enderrocar l'antic, concedint-li, una vegada rehabilitat, una nova funció -Sant Joan i Santa Margalida-.

Personalment crec que s'ha de fer tot l'esforç que sigui necessari per a l'adequada conservació i manteniment d'aquests edificis que són mostres representatives d'un dels fenòmens més interessants, no sols en l'àmbit estrictament educatiu sinó també en el cultural i institucional de les Illes Balears a l'època contemporània. ♦

33

CENTRE OPTIC EXPOLENT

C/. Sant Cristòfol, 30
Tel. 44 13 74
S'ARENAL

Sobre l'espai escolar

Francisco Pizà Alabern

Per a una reflexió sobre "Ses Escoles"

Davant els diferents parers que han suscitat la possibilitat d'enderrocament o de restauració de "Ses Escoles" i amb l'ànim d'aportar l'opinió d'una persona qualificada en edificacions escolars, creiem adient publicar part de l'escrit que s'ha editat a la revista d'ensenyament de les Illes, "Pissarra", del passat mes de març, dedicada quasi íntegrament a l'estudi dels "Espais escolars":

Per a l'arquitecte, el punt de partida de qualsevol projecte és la clarificació del concepte d'allò que es vol construir. Aquest definitivament de l'"esperit" de cada edifici es realitza a partir del coneixement de les condicions particulars de l'emplaçament, finalitat de l'edifici, societat a la que va destinat, programa, pressupost... Una de les pitjors situacions que poden donar-se en el món de l'arquitectura és el trasllat de models o tipologies sense posar atenció a les condicions particulars de cada cas.

Durant aquestes últimes dècades, la necessitat de construcció d'un gran

nombre de centres escolars per pal·liar el dèficit existent a la nostra societat ha justificat la primacia de criteris econòmics a l'hora de dissenyar i construir noves escoles. L'O.M. de 14 d'agost de 1975, a la qual es defineixen els programes de necessitats per a la redacció de projectes de centres d'EGB i Batxillerat, recomana: "En la concepció del proyecto debe presidir un principio de economía..." i en el Manual de Instruccions per la Redacció de Proyectos s'explica: "En la redacción de los proyectos serán factores a considerar los económicos, sociales, administrativos y estéticos, y los educativos, oída la comunidad escolar". Els criteris educatius queden relegats a l'últim lloc de la llista.

Aquest esperit condueix a la limitació de les superfícies de l'edifici escolar als mínims imprescindibles i, en especial, la de tots aquells espais que no són pròpiament les aules o els tallers. Això produeix el tipus d'escola tristament abundant de corredor central amb aules a cada costat i que es tradueix en un volum edificat en forma de prisma rectangular, més conegut com a "capsa de sabates". Els 56 m2, destinats a l'aula es materialitzen en una planta rectangular de 7x8 metres, que reb llum per una sola de les seves cares i que condueix a la coneguda dis-

posició de cinc fileres de vuit pupitres que deixen un passadís lateral d'un metre i un espai frontal de dos metres per al professor i la pissara. La "gran" passa endavant d'aquests darrers cinquanta anys ha consistit en la millora de les condicions de climatització i en l'eliminació de la tarima (!).

Aquesta austeritat conté molts aspectes comprensibles però no deixa de cridar l'atenció sovint el contrast pressupostari dels equipaments escolars en front d'altres, com els esportius o administratius. ¿És que la nostra societat es veu més reflectida en moderns poliesportius o en edificis d'oficines que en les seves escoles?

Queden enrera aquelles experiències que, a partir del moviment de renovació pedagògica, estudien l'escola com a organisme global i no com a una simple suma d'espais. Aquest esperit considera la docència no sols com un desenvolupament temàtic de les matèries, sinó també com a un aprenentatge més ample que inclou la relació social i el desenvolupament de la personalitat de l'individu en un ambient agradable i atent a les particularitats. ♦

Arquitecte.

(Coautor, amb Antoni Forteza, del Col·legi Públic de Son Ferriol)

La Palmera
es fasser

Histodiador Terrasa, 37
Teléfono 66 04 69
LLUCMAJOR (Mallorca)

SA FILOA

C/. MELIÀ, 3 - LLUCMAJOR

SEMAR

Industries Semar, s.a

C/. Tomàs Moserrol, 6 - 8
Tel. 66 01 57 - Fax: 66 29 01 (LLUCMAJOR)

DISTRIBUCIONES

La Sirena, S.A.

- Embolits
- Cuixols
- Formaldges

Avda. Carles V, s/n Tel. 66 23 11 (Llucmajor)

Ses Escoles, si no fos...

Miquel Cardell

Si no es produeixen circumstàncies realment noves, aquesta serà la meua darrera intervenció personal al que ja podem anomenar *la polèmica de Ses Escoles*. Perquè pens que ha arribat l'hora d'altres pronunciaments, i, certament, m'empipa que els negrets, gent que compartim un bon i ben essencial grapat d'idees, afectes i somnis sobre la vila ens donem branca entre nosaltres mentre els altres, els de sempre, se'n riuen des de la barrera i dissimulen.

És el que venia a dir el mes passat a aquestes pàgines Antoni Llopart: no sols un bon amic i còmplice de mil i una, també un intel·lectual a qui admir, un ciutadà a qui respect pel seu compromís, i un polític amb una visió *de poble* (com si diguéssim *visió d'estat*) que si en tenguéssim mitja dotzena, altres galls menys llastimosos ens cantarien, i fixau-vos que no parl d'ideologia per no agreuar massa cap a casa. Però el fet és que el seu article fa necessàries algunes puntualitzacions. I això que és un article brillant, tan des del punt de vista de l'estil com de l'anàlisi que fa del problema i les responsabilitats. Anava a dir teòricament brillant; però una teoria ha de contenir la seva confrontació amb la realitat, i per aquí és per on flueix una mica el discurs del regidor.

A l'inventari del bon esgrimista retòric, que sap que en tenir la qüestió dels arguments difícil va bé començar debilitant la credibilitat de l'adversari, hi compta bona part del fet que dediqui un tram important del seu escrit a deixar-me com una mena de pistoler verbal, de *primo de Zumosol* que ha aplicat una contundència *injusta i desproporcionada* contra un benintencionat professor que obria la polèmica. A la lògica del meu primer article em remet: si vaig fer cap retret en fals, que no m'ho sembla, em declar ben disposat a baixar bandera. Però em remet a la paràbola bíblica dels talents: no em sembla injust ni desproporcionat exigir a algú que, en la polèmica pública, doni el màxim segons la seva capacitat, ni examinar-li la coherència. Això sí, és cert que quasi tots els retrets que feia al professor, només quasi tots, es poden fer extensius a bona part de la societat llucmajorera. Deixem-ho estar, si així ho trobau.

Fets i matisos

Deia que el mapa que traçava

Llopart dels antecedents és prou correcte: Un Ministeri i un Ajuntament que van, no a la seva, que és el servei de l'interès general, ans a la dels buròcrates, polítics i partits que n'usen com d'una eina subordinada als seus interessos professionals, carreristes o electorals. Uns professors, i uns equips directius, que sembla que en algun moment s'han perdut en l'abisme que separa les seves responsabilitats professionals de la seves situacions laborals. I una opinió pública que ni sabia, ni contestava, ni es pronunciava. Però tot

d'una deixa caure, després de les lloances, el dubte sobre l'actitud i activitat de la directiva de l'AMPA: D'una banda, com si patís la Síndrome d'Estocolm, l'amor del segrestat pel captor; de l'altra demanant-se si *la soledat de l'APA era inevitable*.

És el moment de l'anàlisi: en poques paraules la situació segueix essent que, conscients d'un problema gravísim, un grup de persones el feim públic (insistentment!) i la societat no ens respon. Aquesta falta de resposta, aquesta solitud, debilita per un matís

Nuevo
Clio

RENAULT

RENAULT
EL FACTOR
DE VIVIR

BARTOMEU JAUME NADAL, S.A.

Ronda Migjorn, s/n · Tels. 66 01 40 i 66 00 41

que Llompart no precisa: els alumnes no són sols subjectes passius, són hostatges en perill, un perill físic i ben real. O vos pensau que no ho provàrem, de defensar la rehabilitació? Al final, obtenim el resultat que obtenim: un centre nou que respectarà els trets arquitectònics bàsics del vell. I ara, alguns dels qui haurien pogut, fent-nos costat, inclinar la balança cap a l'altra possibilitat ens ho retreuen: Et negam l'aigua i llavors et retreim que no has regat les margalideres. Magnífic, i ben llucmajorer, si m'ho permeteu.

El factor temps

Llompart no ha tengut en compte en cap moment una variant que pels pares és, i ha estat durant tot el procés, essencial: el temps. Perquè per molt que el meu amic retregui *la solidesa d'unes escoles amb més de cinquanta anys*, el sòlid edifici fa anys que cau a trossos i s'esbuca i la pregunta bàsica és quin temps podrem seguir jugant amb la sort. Afegim a aquest fet la fàcil constatació que els directius de l'AMPA som persones que ens hi hem de dedicar després del jornal de feina, i de les altres responsabilitats familiars, i afegim-hi (atenció, aquests pares "descontents" de que parla el regidor!) que som poes, que massa sovint més que d'elegir una persona entre varis candidats es tracta de trobar una persona que vulgui fer la feina: ho dic pels dubtes que expressa Llompart sobre *l'evitable soledat* de l'AMPA i les seves gestions: una campanya pública de Salvem ses Escoles s'hauria menjat més capacitat de feina de la que hi ha: i més temps.

I em sembla que, posats a triar, entre la seguretat dels nins i la d'un edifici amb un cert valor sentimental, la tria no deu ser només qüestió de punts de vista, si no hem perdut el nord per cau-

re en braços del fanatisme patrimonialista.

D'aquí a acusar l'AMPA d'acceptar la proposta del MEC, hi ha molta diferència: la proposta, amb els seus terminis, no ha estat passivament *acceptada* s'ha arrabassat en un procés duríssim, que ha passat per actes notariais i per una petició de clausura judicial de Ses Escoles per perill d'esfondrament, queestic convençut que s'hauria atorgat en hores i que s'aturà en darreríssima instància. De síndrome d'Estocolm, res de res. Els resultats del combat aferrissat passen per l'estalonament dels punts més conflictius de l'edifici, els controls tècnics periòdics de l'evolució de l'estructura i un projecte que, si el MEC fa la seva part, consisteix en tenir unes Escoles noves, que conservin els trets bàsics de les velles: pati central, porxades, planta baixa.

Tot això, insisteix, negociant sense ningú que ens fes costat, però amb l'aprovació de varies assemblees de socis, de pares (sí: on eren els patrimonialistes esparverats? o és que no és un retret ben just? només pensam en Santa Bàrbara quan fa hores que llampegua) i amb el temps en contra i els nostres fills com hostatges d'una bomba de rellotgeria. Això és el que no ha tengut en compte el regidor a l'hora d'analitzar la situació.

L'alternativa?

Déu ens guard d'un ja està fet, efectivament. No serveix de res, fora de la retòrica estrictament ideològica, dir *això no havia d'haver estat necessàriament així*. El fet és que això ha estat així. Faves comptades. I és amb les cartes que tenim que hem de jugar, no amb les que ens agradaria tenir, per escrit queda molt bé, i teòricament irrefutable, que l'alternativa entre conservació

i seguretat és falsa. Però posats a fer... Creus, amic Llompart, que les coses han canviat en res, realment, vull dir que l'Ajuntament està disposat ara a posar sobre la taula els duros complementaris per una rehabilitació que no consistiria només en alçar una estructura nova dins la vella, sinó que també hauria d'incloure aixecar tota la infraestructura que les actuals escoles no tenen i que és imprescindible des del punt de vista de les necessitats actuals? Creus que l'opinió pública llucmajorera, llevat dels quatre de sempre que ara ens gatinam entre nosaltres, està disposada a mobilitzar-se? Creus que aquests mestres que dius que t'han dit (i que a mi, en quatre anys de càrrecs electes al Centre encara és l'hora que em diguin *com te va hermano*) es decidiran a donar la cara enlloc d'amagar-se lamentablement darrera persona interposada? Creus que aquests pares que esmenten estan disposats a assumir la direcció de l'APA -lliures ells d'acords amb el MEC que a nosaltres ens lliguen amb l'acer de la paraula donada-presentant-se a eleccions i defensant un projecte alternatiu? Perquè si hi estan, tenen assegurada la meva dimissió immediata: si hi estan, que remugar de la feina que han fet els altres, mentre tu et dedicaves a jugar amb els fills, gratar-te la panxa o engreixar currículum o hisenda, és tan fàcil com poc elegant.

I, sobretot, creus que això és possible sense retardar la solució del problema real, o que els nins haurien de seguir un parell de cursos més confiant en la sort d'uns fonaments, unes bigues, uns cels-rasos, etc.) El fet cert, és que les escoles són perilloses, i insuficients. El fet és que el procés per substituir-les per unes altres està en marxa. I què passa per l'enderrocament, ai las! N'hi havia d'altres teòricament possibles, però els únics que hem fet alguna cosa estam convençuts que, amb les cartes que teníem, no podríem jugar millor.

Creus que hi ha una alternativa concreta, realista i possible? Idò endavant, formulau-la, defensau-la i bona sort.

Però abans una reflexió: si aquesta alternativa passa per mantenir els alumnes més temps dins l'actual edifici, i per mala sort passàs la desgràcia que temem, qui se'n fa responsable? podrem dormir tranquils?. Si això passàs, els déus no ho permetin, de què li servirien al nin ferit (o mort, i vist el que ha pasat, no em sembla fer alarmisme irresponsable) i a la seva família les portes de nord?. Els pares, per exemple els que han fet tancar una aula de pre-escolar especialment deteriorada, que s'ha hagut de substituir per la biblioteca, és d'això que parlam. ♦

Estupre: un escàndol a Biniferri. (1792)

Bartomeu Prohens Perelló

Fotos: Miquel Ariza

Tot i que la definició d'estupre no pugui ser més sucinta, -estuprar és l'acte de violar una verge-, el concepte penal de l'època aquí analitzada és més concret i molt més complex. Naturalment la distinció entre violació i estupre seria gairebé inexistente. El que importa és la implicació social dels implicats. Com aquests personatges justifiquen llurs accions, com inventen excuses, com organitzen defenses i cerquen aliances que confirmen el que afirmen. M. Foucault suggereix que el poder "inaugurat" en el segle XVIII és una extensió, una popularització del poder del Monarca absolut. Qualsevol persona que senti vulnerats els seus drets té a la seva disposició els mecanismes per empresonar i processar a qualsevol enemic, real o imaginari. Quan els fets es clarifiquin el reu haurà viscut una bona temporada a la presó. Ara bé, tot això no és arbitrari, o almenys no ho és del tot, ja que la paraula ha de ser confirmada pel grup, i cada protagonista recerca amics, parents, gent que doni suport a les declaracions. Per damunt de tot això el poder es constitueix, anònim però exercit per individus que pretenen esser neutrals. En definitiva estuprar no és només violar, sinó aconseguir una dona jove, una verge, amb falses promeses de matrimoni. Per aquesta raó no és en principi una violació física, sinó una violació moral. Es força la relació sexual amb l'ús de la paraula falsa. L'estuprador romp d'aquesta manera la legalitat, obté un plaer gratuït mitjançant paraules enganyoses, mots que mai no pretendrà de complir. La verge, ho ha de ser, és enganyada, i en aquest sentit potser sí s'hauria de parlar de violació en el sentit moral abans esmentat, ja que la relació sexual no és el resultat d'una lliure elecció, sinó d'un frau. Si es produeix l'embaràs molt pitjor, ja que l'infant no tindrà la carta d'acceptació de la societat, que requereix un pare i no tan sols la mare obligatòria. La infàmia de l'estuprador incideix en el destí d'una altra criatura innocent, molt més innocent que la mare.

Estuprar és un acte d'infàmia social. Destruïx el prestigi, l'honor de famílies, produeix éssers inqualificables, innombrables, ja que, quin nom tindrà el fill de la dona vençuda amb la traïció? El problema és que resulta molt difícil de demostrar. Sovint se sospitarà de l'interès de la denunciante, ja que pot donar-se el cas que una dona de vida dissipada denunciï un home només amb la intenció de guanyar una posició. En efecte, no fou per aquest motiu que Carles III com a rei de Nàpols un document que preveia aquesta estratègia per part de dones de poca consciència? L'advocat del presumpte estuprador Esteve Sastre va fer menció d'aquesta cèdul·la, contestada així per l'altra part... *recurre a la cédula expedida en Nápoles en tiempo que era su Rey Carlos 3º, pero yo no sé a qué viene esta historia! España y Mallorca, que están obligadas a seguir las cédulas ni derechos de Nápoles? Que acaso no son equitativas y racionales las leyes de España, el derecho de los Romanos y los estatutos municipales? Que se deciden las causas de España y de nuestro Reyno a lo napolitano? (...) Y por qué siendo Rey de España el mismo Carlos tercero ni hizo expedir igual Cédula?* (C.E. (1781-1813), 1792, f. 75). La raó era que a Espanya i a Mallorca no hi havia necessitat d'un document així, perquè el "mal" tampoc no existia. *Nuestro monarca difunto,*

que Dios le tenga en su manción, estava bien seguro que la España no permitía tal abandono, y por consiguiente faltava en su Monarquía el objeto y causa que motivó la cédula en Nápoles, y por esto no la hizo expedir para nosotros... (C.R. (1781-1813), 1792, f. 75). No hi havia aquí doncs dones que haguessin de recórrer a denúncies d'estupre per regularitzar llur situació social.

Un judici per estupre posa en acció tot un mecanisme de solidaritat social. Es tracta de la "micro"-política a "gran" escala, si es permet el joc de l'aparent contradicció dels termes. Com sempre la definició demana precisar qui són els actors. I sobretot què és el que posen en joc. Qui pugui reunir més testimonis reforçarà les seves tesis. El valor social d'una persona es mesurarà pel seu poder de convocatòria. El recurs de testimoniar el comportament cristià dels implicats requereix una petició de solidaritat als parents i amics.

La veritat torna així aparèixer com el resultat d'una construcció de les consciències. L'entramat de suposades accions forma una teranyina indesxifrable. El què, el qui, el com, el per què, totes les preguntes enrevolten la gran qüestió: què significa tota aquesta lluita d'interessos? Els termes "honor", "solidaritat" són les claus. El poder n'és però el pany. El cas explicar i analitzat en aquest text és el

que començà l'any 1792. És el cas d'Esteve Sastre. N'hi ha un altre que succeí durant la Guerra d'Independència, l'any 1813. Els dos processos, separats per vint anys, guarden només l'analogia dels fets. Són dos processos per estupro, però l'analogia és superficial, ja que les relacions de poder expressades són contràries. L'estructura aparent és la mateixa: una dona acusa un home d'haver-la estuprada, i l'home ho nega amb aparent convicció. En els dos casos hi ha acusacions de mala fe a l'altra part. Els arguments emprats per tal de defensar el propi cas són també similars, es basen en presumptes fets i en el concepte d'honor, lligat a la sociabilitat dels individus i llur religiositat. A partir d'aquí tot és distint. El cas de 1792 acabarà amb una sentència que sembla irregular avui en dia. El reu, Esteve Sastre, és condemnat a dos anys de servei militar, però no és obligat a reconèixer la paternitat de l'infant. Es demana també que els tres protagonistes s'allunyin, i se'ls amenaça amb fortes mesures repressives en cas contrari. En el de 1813, la dona, Margarida Thomàs, renuncia a continuar el procés. En el cas de Margarida Thomàs la defensa del presumpte estuprador fou tan astuta i eficaç que aconseguí que la dona passàs per ésser una d'aquelles napolitanes referides abans que volien regularitzar la seva situació.

Abans de començar l'anàlisi del procés d'Esteve Sastre cal presentar el sistema de les argumentacions basades en l'honor i la religiositat. L'estupro és un crim difícil de denunciar perquè implica des d'un principi un comportament irregular de la dona. Per molt que la dona sigui enganyada amb falses promeses de matrimoni, consentir en la relació sexual ja romp el valor de l'honorabilitat. És aquest fet el que converteix la denúncia en tan complicada. El sistema dels valors tradicionals ja situa d'alguna manera les dones fora de l'honorabilitat des del mateix moment de la denúncia. Denunciar un estupro és per a la dona evidenciar una ruptura amb els valors de l'honor. Una dona que vulgui fer una acusació com aquesta ha d'estar molt segura de la seva reputació. Aquest fou el problema de Margarida Thomàs. La seva denúncia s'arriba a convertir en un autèntic procés contra ella, cosa que confirma un masculisme que per altra part ja suposàvem. Si bé hi havia testimonis

que recolzaven que l'acusat, Antoni Salvà "Ferrer", havia presumit en públic de tenir relacions sexuals amb Margarida, la defensa de Salvà incidí en el significat de l'estupro. Salvà havia admès d'haver estat al llit amb Margarida, però no reconeixia haver arribat a practicar el coit amb ella. Margarida havia de provar primer la seva virginitat, perquè en cas contrari difícilment podia ell ser acusat d'estupro. La defensa d'Antoni Salvà es basa en un descrèdit sistemàtic de l'honor i la religiositat de l'acusadora.

En primer lloc se cercaren testimonis que afirmaven que Margarida era dona de mala reputació. No mancaren declaracions en aquest sentit. Uns homes que segun dixeran eren de Campos, (...) dixeran al que declara, ¿que ya no vive en casa de Yeguetó (jaquetó) la bagaseta? (C.R. (1781-1813), 1813, f. 86). Un altre testimoni assegurava que era "veu pública" que l'acusadora (que es convertia progressivament en acusada) *las noches se escapava con mozos* (C.R. (1781-1813), 1813, f. 86v). Una altra declaració, la més compromesa, afirmava que algú de Campos havia dit: *Qué ha de hablar la Bruteta, que la encontraron con el hijo de Vert de Campos adonde se hallava por criada en la cama con dicho Vert* (C.R. (1781-1813), 1813, f. 86v).

El segon front d'imputacions contra Margarida era que no es confessava. Era necessari ser persona religiosa per poder dur a terme acusacions plausibles. Es deia que Margarida Thomàs havia estat quatre anys sense confessar-se. Un home que li havia donat feina explicava com no es confessava ni tan sols si ell l'enviava a l'Església a fer-ho. En una ocasió que Margarida tornà d'una presumpta confessió es produí una discussió. Una dona havia anat a la casa on vivia, i Margarida digué: *¿Qué busca aquella alcahueta y putota? Y el que declara la dixo: mira lo que hablas que ahora vienes de confesarte, a lo que respondió Thomàs: "¿Qué confesiones, qué confesiones y qué fotres de confesiones!"* (C.R. (1781-1813), 1813, f. 87v). Molt malament li posaven el cas a l'al.lota campanera. La gent de Llummajor no semblava disposada a defensar-la, i se citaven declaracions de campaners per tal de descreditar-la. Margarida Thomàs impugnà les declaracions dels testimonis de Salvà. Segons ella, les dones que declaren a favor de l'acusat eren mu-

geres de mala conducta, que tocan del licor, pobres que viven de limosna, murmuradoras, y muchos días pasan a pedir limosna en casa del reo Salvá, y se les da de comer, son poco recatadas y de ninguna estimación en el pueblo de Llummajor... (C.R. (1781-1813), 1813, f. 99). A més a més de presentar testimonis favorables de campaners, Margarida considerà que hi havia una mena de conspiració en contra seva. Ella no era de Llummajor, i per aquest motiu tothom defensava l'estuprador. Deia Margarida que *la exponente como es una pobre infeliz natural de otro pueblo, todos los de Llummajor son parciales...* (C.R. (1781-1813), 1813, f. 122). De res no serviren les defenses que ella es veié obligada a construir. Antoni Salvà "Ferrer" havia argumentat que ella era una dona avesada a tenir relacions sexuals amb qui volia, i que no podia exigir cap cosa d'ell. La denunciadora... *mucho tiempo antes de subcitarse esta causa ya havia perdido su pudor y entereza virginal, y por consiguiénte en ella no puede cometerse estupro sino en tal caso simple fornicación que no es punible civilmente...* (C.R. (1781-1813), 1813, f. 123). La violència del llenguatge de Salvà remet a la confessió. És la dona la que perd el pudor, la consideració social en el cas de practicar la fornicació. Una vegada la dona ja no pot demostrar un comportament "honrat", només li queda la reconciliació amb l'Església, ja que el regne visible de la justícia humana li serà totalment aliè. L'home sempre guanya, i sobretot si ha de defensar-se dins els límits del seu poble. En definitiva ens trobam amb un cas d'exigència impossible. Al cap i a la fi el que es demanava era més enllà de qualsevol petició raonable. Suposem que les imputacions de l'acusat fossin certes. Que Margarida no es confessàs, que sortís amb homes, tot això no implicava necessàriament que no fos verge, i sobretot no exculpava la persona d'Antoni Salvà. Si Salvà havia reconegut tenir relacions sexuals era evident que l'única alternativa que tenia era l'atac frontal, i allò requeria destruir del tot la reputació de l'acusadora.

El cas que començà l'any 1792 és en molts sentits oposats. El que hi havia en joc era però un altre concepte: el poder. El presumpte estuprador era un pobre pastor, tan pobre com Margarida Thomàs. El seu oponent

Sa penya d'es falcó

El darrer plenari de l'Ajuntament va ser més llarg que una quaresma, fins a tal punt que en Rabasco, a la seva única intervenció (darrerament està molt callat) va criticar la duració de la sessió. Les puntualitzacions del regidor d'ASI no agradaren al batle, qui li recordà que solament ell tenia potestat per decidir una interrupció de l'ordre del dia.

Durant la sessió, especialment als punts de l'ordre del dia referents a temes urbanístics que registraren l'oposició del PSM, el batle va recordar al regidor Antoni Llompart els problemes dels nacionalistes en el CIM pel tema de la Incineradora.

***

Precisament el CIM, conegut com "Sa Repartidora", acaba de fer public el seu darrer repartiment (més de 1.315 milions de pessetes) del Pla d'Obres i Serveis per a 1996. Idò bé, en aquesta ocasió no arribarà cap pesseta a les arques llucmajoreres.

El mussolet diu que no se tracta de cap discriminació. Calvià, Bunyola i Lluçmajor han quedat exclosos per no estar al corrent de pagament amb la institució insular. El cas de l'Ajuntament de Lluçmajor no pot estranyar ningú ja que els deutes li surten per les orelles.

***

El Club Nàutic de s'Estanyol va celebrar l'assemblea ordinària de socis. Dies després la directiva facilitava una nota de premsa que seduïa a desprestigiar els socis que mantenen una actitud crítica respecte al projecte d'ampliació.

També la nota precisava l'àmplia majoria de socis que donaven suport a les propostes de president o de la junta directiva. Els temes pareix que no interessaven ja que no s'especificava quins assumptes s'havien posat a votació. Sense oblidar les darreres línies de la nota: la referència o al·lusió a "les mosques vironeres", de molt mal gust.

***

El primer de maig -a la fi!- va sortir el primer número d'un diari en la nostra llengua: "El Diari de Balears". Fullejant-lo, poguérem observar que, pràcticament tots els Ajuntaments de Mallorca donaven l'enhorabona -a la qual ens hi afegim com a publicació local mensual- al Grup Serra per aquesta iniciati-

va. El que no hi veiérem, i això que ho repassarem prou bé, va ser el nostre Ajuntament, "magnífic Ajuntament de Lluçmajor". Des d'aquestes planes condemnem l'apatia d'aquest Consistori, el llucmajorer, per la indiferència que sent cap a la nostra-la seva llengua.

***

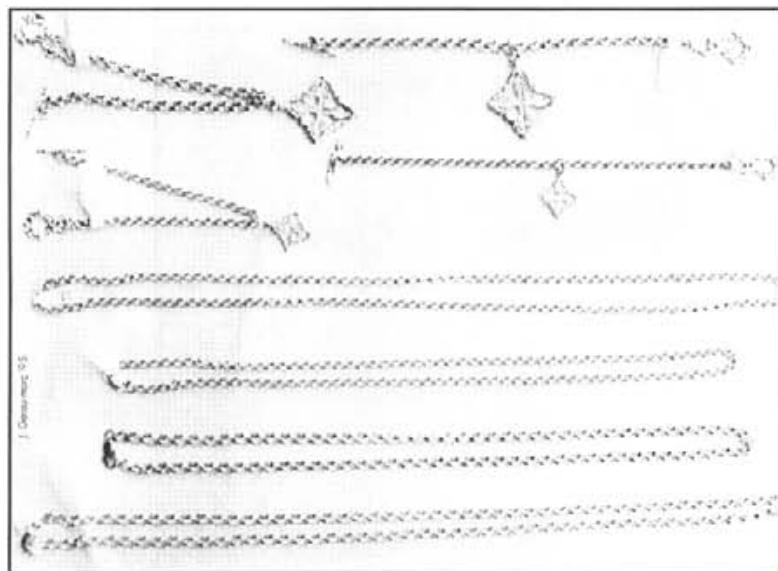
Què en farem, del polígon? Això és un mort que fuma

FABRICA DE JOIERIA GARAU

(Ca'n Caieta)

Fabricant Illes Balears 030

Només es fabrica amb or de primera llei (18 K)

ESPECIAL COMUNIONS

JOIES D'ESTIL MALLORQUÍ

Gran exposició de plateria
de la firma **Pedro Duran**.

Canelobres, gerres, plats, palanganes,
làmpares, marcs, etc, etc.

C/. Born, 29 - Tel. 66 04 03 - LLUCMAJOR

amb pipa! mentre l'edifici de la Britisch Caledoniam -la "joia de la corona" de la Conselleria d'Indústria del Govern Balear- fa més de sis anys que està acabat, a la resta de la reserva tortuguera no hi ha ni ullastres ni tortugues, ni indústries. La planificació dels nostres administradors és decebedora. Si les seves errades com a polítics les haguessin de pagar de la seva butxava, els bancs ja els haurien fet ben nets i per anar pel carrer anirien vestits amb una bóta. O no haurien fet les coses tan alegrement.

***

Però no tot és negatiu. Si bé és veritat que GESA no està molt satisfeta de la puntualitat amb què l'Ajuntament paga les factures de l'electricitat que es tuda al polígon, també hem de dir que aquest lloc està suplint l'antic velòdrom de Ca's Matalasser i durant l'hivern, quan el dia és curt, es troba ben il·luminat per tal que els ciclistes puguin practicar el seu esport.

Darrerament també és lloc de reunió de la jovenalla motoritzada llucmajorera per mesurar la potència dels seus vehicles i la perícia dels pilots. És un circuit més adient que el que solen emprar dins el poble, plaça, Bisbe Taixequet, Passeig Jaume III...

També és lloc per a qui encara no s'ha fet "la caseta a Llucmajor", com canten els d'Ossifar, puguin anar entrenant-se i els diumenges i festes de guardar anar-hi a fer la paella o la torrada.

***

-Per tot això, la tropa de rapinyaires de la penya, pensam que malgrat no s'hagi aconseguit allò que es pretenia en qüestió industrial, al manco ha servit per fomentar i possibilitar l'execució d'alguns esports i de lloc d'esplai per als "domingueros" ciutadans, que tanta necessitat tenen de fugir de Palma, per curar-se l'estress a què estan sotmesos durant tota la setmana.

***

-I ja que parlem de curar-se... Què hi ha algú que sàpiga que s'ha fet d'un centre geriàtric que s'havia de construir a so n'Antelm? Lloc al qual s'havien de canalitzar certes aigües termals semi-miraculoses que portarien llocs de feina i de riquesa per als llucmajorers.

Sap algú que s'han fet dels 200 banys gratuïts, 200 cada any, que el portantveu del PSOE aleshores del Govern municipal i defensor de la declaració d'interès social per a la construcció d'un hotel amb golf o zona rústica, Sr. Tomàs Garcias, prometé als llucmajorers si es concedia la llicència?

On és el centre geriàtric? On són els banys gratuïts? Hi ha qualche llucmajorer a qui l'Ajuntament hagi donat una invitació? Les sortejaran? les se'n dugueren? On són? Qui les té a la butxaca?

Les guarden esperant que si algun dia es fa el centre -com els jueus esperen la venguda del Mesies- podran anar-hi a banyar-se, com fan els indús al riu Indo, per rentar-se els pecats?

Allò que ens durà un centre de salut serà la salinització de les aigües del poble i beure aquesta aigua salada no és gens bo per a la salut. ♦

**CURSOS
DE BRODATS
ARTESANS**

*A "Llaços i Botons" vos ensenyarem a fer:
Punt mallorquí, punt de creu, passat, ganxet...*

*Començarem el primer dimecres de maig;
a partir de llavors podeu començar quan vulgueu.*

*Horari: de 7 a 9 de l'horabixa
Quota menusal: 2.500 PTA.*

*Inscripcions a "Llaços i Botons"
C/. Major, 101 (Tel. 12 01 34)*

**PRÒXIMA OBERTURA D'UN
NOU LOCAL AL C/. CONVENT, 34
(Llucmajor)**

BAR - CAFETERIA

CAN LAMPINO

- Menús casolans diaris
- Gran variació de plats combinats
- Pizzes casolanes fetes al moment
- Tapes variades
- Carn a la brasa
- Terrassa amb jardí

C/. de Gràcia, 59 (Llucmajor)

Esports

Opinió

Estic cansat, molt cansat

Joan Quintana

El mes passat escrivia en aquesta mateixa secció, sobre els Infantils B del CD Espanya amb el títol "Crème de la crème" i, en poques paraules venia a dir, després d'haver-los vist en un partit i seguir els extraordinaris resultats obtinguts durant la lliga, que jugaven com els àn-

gels.

És curiós, molt curiós, de tots els pares i aficionats, que calculant deuen ser una cinquantena, només un em va donar l'enhorabona i em va felicitar per l'escrit. No és que ara necessiti ànims per les meves cròniques perquè a aquestes alçades ja pas de les lloances i molt més encara dels crítics.

Resulta que des de fa algun temps, agreujada en aquests moments, ha sorgit una polèmica entre aquests infantils B i els Cadets, també el CD Espanya, sobre alguns infantils que han o haurien de jugar a la categoria superior, entre ells, el davantier Sebastià Canyelles. Idè bé, resulta que abans d'escriure la meua opinió sobre l'assumpte he volgut assabentar-me pulsant l'opinió de totes dues bandes, és a dir, sobre els que consideren que ha de jugar a la categoria superior i els que pensen que ha de seguir amb els de la seva edat i -aquí ve el més curiós del cas, al qual em referia anteriorment només he rebut pressions, amenaces i advertiments de possibles rèpliques si duia endavant la meua opinió sobre el tema.

No escriuré res sobre aquesta qüestió, fins i tot és possible que no escrigui mai més en aquestes planes esportives. No perquè tenguí por de les pressions, amenaces o advertiments, sinó perquè no conec el tema suficientment per tal d'aprofundir-hi i, sobretot, perquè estic cansat, molt cansat de tant de mal "rotllo". De tants anys d'empentes i de donar i de mai no rebre.

Per això, repetesc, estic cansat, molt cansat i pot ser que per a la pròxima temporada un altre coordinador esportiu figuri a la columna de col·laboradors. De totes maneres, aquest meu càrrec el tenc bé a disposició de qui el vulgui. ♦

C.D. Espanya 1ª Preferent

Això s'acaba

Text i foto: Joaquin

Això s'acaba; en sortir aquest número només mancaran dos partits per tal que conclouï el campionat i les trenta-vuit jornades de rigor. Però no només acabarà la lliga, també acabarà la caminada del CD Espanya d'aquesta temporada, perquè per primer cop en molts anys no participarà a la lliga d'ascens a III Divisió, la qual cosa pot significar un petit fracàs.

S'ha d'oblidar prest aquesta edició 1995-96 i pensar en la pròxima temporada. El president, Isidro Martínez, repetirà com a màxim mandatari, però des d'aquestes línies podem avançar que hi haurà novetats importants a la junta directiva per a l'any que ve. Es tractarà de donar un aire nou a l'equip, amb menys dirigents però que treballin de veritat els que quedin.

Pel que fa a l'equip encara és prest per avançar esdeveniments, en principi hom compta amb els actuals entrenadors, Joan Pérez i Marc Vidal, però d'aquí al 30 de juny poden passar moltes coses.

A la passada edició no parlarem del CD Espanya; en aquesta tractarem de resumir el d'abans i el d'ara perquè ens quedi tot el d'aquesta temporada, com ha anat succeint número rera número.

Xilvar, 1 - Espanya, 1

Espanya: Angel (1), Juanan (1), Jesús (1), Izquierdo (1), Marín (1), Isidro (1), Romero (1), Ferretjans (1), Ruiz (1), Bonet (1) i S. Martí (1).

Canvis: Pomar, per S. Martí.

Gols: 0-1, m. 41, Jesulín. 1-1, m. 80, Ruiz.

Comentari: L'Espanya, amb una bona defensa va aconseguir puntuar en un camp tan difícil com el del Xilvar. El partit va ser bastant dolent i va tenir moltes interrupcions al joc per les faltes constants de tots dos equips.

Espanya, 4 - Montuïri, 0

Espanya: Angel (2), Juanan (2), Jesús (2), Izquierdo (2), Marín (2), Isidro (2), Ferretjans (2), S. Martí (3), Ruiz (3), Bonet (3) i Pomar (3).

Canvis: Romero (1) per S. Martí i Forteza (1) per Bonet.

Gols: 1-0, m. 3, Ruiz. 2-0, m. 34, Pomar. 3-0, m. 56, S. Martí i 4-0, m. 59, Pomar.

Comentari: L'Espanya va ser molt superior al Montuïri, el qual, malgrat de comptar amb els llucmajorers Amengual i Magaña a les seves files, va defraudar per complet i va demostrar ser un conjunt vengut a menys, que ocupa el penúltim lloc de la classificació i que, amb tota seguretat,

jugarà la propera temporada a 1ª Regional.

Andratx, 3 - Espanya, 1

Espanya: Angel (1), Juanan (1), Jesús (1), Izquierdo (1), Marín (1), Isidro (0), Ferretjans (2), S. Martí (1), Ruiz (2), Bonet (1) i Pomar (1).

Gols: 1-0, m. 22, Salinas. 2-0, m. 32, Pascual. 2-1, m. 57, Izquierdo. 3-1, m. 75, Isidro.

Comentari: L'Andratx va fer un fort partit a casa on va ser clarament superior a un Espanya que només va inquietar amb el gol d'Izquierdo. Els locals varen jugar com un bloc i superaren als llucmajorers.

Espanya, 3 - Ferrioler, 0

Espanya: Angel (2), Corbalán (2), Jesús (2), Cosme (2), Marín (2), Romero (2), S. Martí (2), Ferretjans (2), Pomar (3), Ruiz (3) i Izquierdo (2).

Gols: 1-0, m. 16, Pomar. 2-0, m. 55, Ruiz i 3-0, m. 81, Ruiz.

Comentari: L'Espanya va dominar clarament un Ferrioler que no va crear gaire perill davant el portal de n'Angel. S'ha de destacar la bona actuació del jugador Ruiz, que va marcar dos gols i el centre davanter, Pomar, que en va aconseguir un.

Espanya, 5 - La Unió, 2

Espanya: Angel (1), Corbalán (2), Jesús (2), Cosme (2), Marín (1), Romero (3), S. Martí (2), Ferretjans (1), Pomar (3), Ruiz (3) i Izquierdo (3).

Canvis: Isidro (1) por Romero; Bonet (1) per S. Martí i Forteza (1) per Pomar.

Gols: 1-0, m. 36, Pomar. 2-0, m. 48, Romero. 3-0, m. 50, Ruiz. 3-1, m. 56, Llisto. 3-2, m. 62, Vives. 4-2, m. 77, Ruiz i 5-2, m. 83, Pomar.

Comentari: Bon encontre el dels locals que varen golear la Unió que va arribar a estar, al minut 77, a un sol gol per igualar el partit, però finalment els de Joan Pérez del Cid posaren les coses al seu lloc.

Felanitx, 2 - Espanya, 1

Espanya: Angel (1), Juanan (1), Izquierdo (1), Cosme (1), Bonet (1), Isidro (1), S. Martí (1), Izquierdo (1), Pomar (2), Ruiz (1) i Romero (1).

Canvis: Ginart (1) per Bonet i Ferretjans per Juanan.

Gols: 0-1, m. 20, Pomar. 1-1, m. 47, J. Maria i 2-1, m. 53, J. Maria.

Comentari: L'Espanya, que es va retirar al descans amb el marcador favorable, va veure com a la segona part el davanter J. Maria marcava dos gols consecutius i així aconseguia que els tres punts quedassin en Es Torrentó; amb aquest triomf mantenien el segon lloc a la taula classificatòria.

Espanya, 2 - Binissalem, 2

Espanya: Angel (1), Ginart (1), Jesús (1), Cosme (2), Marín (2), Ferretjans (1), Isidro (1), Bonet (1), Pomar (1), S. Martí i Forteza (1).

Canvis: Ruiz (1) per Forteza.

Gols: 0-1, m. 31, Llabrés. 0-2, m. 48, Quetglas. 1-2, m. 71, Marín i 2-2, m. 94, Pomar.

Comentari: L'Espanya va aconseguir l'empat en temps de descompte davant d'un Binissalem que sempre va anar endavant al marcador i va demostrar que el lloc que ocupa, superior als dels locals, els és ben merescut.

Calvià, 3 - Espanya, 0

Espanya: Angel (1), Ginart (1), Jesús (1), Corbalán (1), Izquierdo (1), Marín (1), Ferretjans (1), Isidro (1), Pomar (1), Forteza (1) i Ruiz (1).

Canvis: S. Martí (1) per Corbalán i Bonet (1) per Forteza.

Gols: 1-0, m. 40, Miquel. 2-0, m. 41, Bussi i 3-0, m. 50, Miquel.

Comentari: Dos minuts d'inspiració bastaren al Calvià per aconseguir davant l'Espanya tres punts ben necessaris per sortir dels llocs compromesos de la taula de classificació. ♦

Miquel Mas Sorell, jugador del CD Espanya.

	J	G	E	P	GF	GC	P
1. CASA MISS JOTUL	34	23	5	6	92	47	
2. Felanitx	35	22	7	6	76	29	73
3. Andratx	34	19	7	8	65	27	64
4. Binissalem	35	18	9	8	67	41	63
5. R'tvo. Victoria	35	17	11	7	55	37	62
6. Son Roca	35	17	10	8	53	43	61
7. Xilvar	35	17	9	9	81	61	60
8. La Unió	35	16	6	13	60	58	54
9. Alcudia	35	13	13	9	52	48	52
10. Espanya	35	13	9	13	66	50	48
11. Ferriolense	35	14	3	18	44	58	45
12. S'Arracó	35	11	11	13	45	52	44
13. Gènova	35	12	8	17	58	63	42
14. Soledad	35	10	11	14	34	43	41
15. Consell	35	10	10	15	36	47	40
16. Calvià	35	9	11	15	41	66	38
17. Escolar	35	8	8	19	44	69	32
18. Patra	35	8	8	19	34	75	32
19. Montuiri	35	6	9	20	34	75	27
20. Independiente	35	2	5	28	24	81	11

Juvenils II Regional

Una situació còmoda

EQUIPO	PJ	PG	PE	PP	GF	GC	P
Petra	26	17	6	3	72	43	57
Porto / Cristo	25	15	3	7	71	34	48
Gesa/Alcudia A	24	15	3	6	67	38	48
Escolar	24	15	3	6	66	25	48
Manacor B	24	15	1	8	83	41	46
Alaró	25	12	4	9	72	49	40
Sta. Maria	24	12	4	8	71	43	40
Espanya	25	13	0	12	72	69	39
Xilvar	23	10	6	7	45	46	36
Badia C. Millor	25	10	7	8	59	45	35
Barracar	24	10	4	10	53	45	34
Sineu	23	7	5	11	31	45	26
Consell	26	7	4	15	49	76	23
Binissalem	24	4	8	12	38	67	20
S'Horta	25	3	3	19	25	77	12
Llosetense	25	0	1	24	11	142	1

Juvenils C.D. Espanya, II Regional. Temp. 1995-96.

Text i foto: J. Quintana

Per manca d'espai i, sobretot d'informació, des del pasat mes d'octubre no havíem portat a aquestes planes els nostres juvenils.

Hem de dir que l'equip de Miquel Jaume fa una trajectòria bastant còmoda aquesta temporada 1995-96 i que està a punt d'acabar. Els llucmajorers no han tengut gaire problemes per passar de les zones perilloses i es pot dir que no ocupen un lloc molt destacat a la taula, ja que han tengut baixes importants com la del goleador Martínez que, juntament amb Ferragut, eren els dos homes encarregats de materialitzar el joc creat per l'equip.

Suposam que quan surtin aquestes línies mancaran devers cinc jornades perquè s'arribi a la meta final, dia 9 de juny, i que variaran ben poc del moment actual.

Repetim, una situació còmoda que permet als espanyistes de jugar amb soltura sense la pressió que implica trobar-se als primers llocs o lluitar per eludir el descens.

I Volta

Xilvar, 5 - Espanya, 2
 Espanya, 3 - Alaró, 2
 S'Horta, 0 - Espanya, 4
 Espanya, 0 - Porto Cristo, 1
 Gesa Alcúdia, 3 - Espanya, 6
 Espanya, 5 - Manacor B.,
 Santa Maria, 4 - Espanya, 1
 Espanya, 0 - Llosetense, 1
 Petra, 3 - Espanya, 2
 Espanya, 6 - Consell, 1
 Santanyí, 3 - Espanya, 1
 Espanya, 3 - Badia C. Millor, 2
 Escolar, 4 - Espanya, 0
 Espanya, 5 - Barracar, 4
 Sineu, 3 - Espanya, 1
 Espanya, 3 - Binissalem, 2

II Volta

Espanya, 1 - Xilvar, 3
 Alaró, 8 - Espanya, 2
 Espanya, 3 - S'Horta, 0
 Porto Cristo, 5 - Espanya, 2
 Espanya, 3 - Gesa Alcúdia, 0
 Manacor B., 4 - Espanya, 2
 Espanya, 3 - Santa Maria, 2
 Llosetense, 3 - Espanya, 5
 Espanya, 2 - Petra, 3
 Consell, 3 - Espanya, 4
 Espanya - Santanyí,
 Badia C. Millor - Espanya
 Espanya - Escolar
 Barracar - Espanya
 Espanya - Sineu
 Binissalem - Espanya.

43

CAMISETES
XANDALLS

PLAÇA 18
serigrafia

PLAÇA ESPANYA, 18
07020 LLUCMAJOR (MALLORCA)
TELEFON 86 04 22

Infantils II Grup B C.D. Espanya

Ha començat la copa "President"

Jaume

Foto: C. Font

Els Infantils del CD Espanya, Grup B han iniciat, després de proclamar-se campions de Lliga en una més que esplèndida temporada, la Copa "President". El grup en el qual juguen aquests Infantils el formen, a més del CD Espanya, el Santanyí, el Felanitx i l'Algaida. Tres són els partits que s'han jugat fins al moment i dels quals us informam tot seguit.

Dia 20-IV-96, Santanyí, 0 - Espanya, 7. Els gols dels llucmajorers foren aconseguits per Rafel Ramos (5) i Sebastià Canyelles (2). Primera victòria, doncs, a fora i per golejada, tal com ens tenen avesats aquests joves futbolistes.

Dia 27-IV-96, Espanya, 10 - Felanitx, 0. Un partit amb pluja i amb un terreny de joc gairebé impracticable a causa del fang. Els gols repartits entre S. Canyelles (5), R. Ramos (4) i Ll. Garí (1). Val a dir que dos dels gols varen ser resultat de dues penes màximes.

I, per acabar, el darrer partit que s'ha jugat fins ara, disabte matí al camp municipal d'Algaida contra aquest equip amb un resultat encara més abultat: Algaida, 0 - CD Espanya, 11. Gols de R. Ramos (5), S. Canyelles (5) i Ll.

Garí (1). En total, idò, 28 gols amb tres partits i el porter espanyista, Jaume Garcia, imbatut.

En resum i manllevant les paraules del nostre coordinador esportiu, Joan Quintana, són, de veritat la "Crème de la crème". ♦

Rafel Garcias i Bartomeu Manresa, jugadors del CD Espanya.

SYP

AL VOSTRE SERVEI

Aquí hi podeu fer la compra de cada dia.

Trobareu a la vostra disposició:

La nostra carnisseria, un bon assortit de fruiteria i també tot allò que necessiteu de xarcuteria i congelats.

Agraïm la vostra visita

LA MILLOR BOTIGA DE CADA DIA

C/. Nicolau Taberner, 39 - Tels. 12 06 97 - 12 06 98

Entre noltros

Naixements

1.- Sara de la Osa i Mora, 23 març 96, filla de Fidel i Francesca Esperança.

2.- Guillem Porcel i Cifre, 26 març 96, fill de Guillem i Maria Magdalena.

3.- José-Luis Rodríguez i Guillén, 25 març 96, fill de Pablo i M^a del Mar.

4.- Lorena Martín i Gómez, 23 març 96, filla de Juan Antonio i Araceli.

5.- Javier Cano i Cabrera, 2 març 96, fill de Francisco i Mª Esperança.

6.- Antonio Egea i Lozana, 17 març 96, fill de Antonio i Josefa.

7.- Xavier Sánchez i Servera, 4 abril 96, fill de Joan Carles i Mª Encarnació.

8.- Garbiñe Sánchez i Servera, 4 abril 96, filla de Joan Carles i Mª Encarnació.

9.- Alejandro Cano i Obrador, 4 abril 96, fill de Rafel i Mª Glòria.

10.- Pere-Antoni Garau i Capó, 1 abril 96, fill de Sebastià i Isabel.

11.- Margalida Cantallops i Barceló, 2 abril 96, filla de Monserrat i Francesca M^a.

12.- Ana Darboy i Espigule, 30 març 96, filla de Xavier-Jean-Joseph i Mª Immaculada.

13.- Ivan Cardell i Ratón, 10 abril 96, fill de Baltasar i Mª Esperança.

14.- Josep Lliteras i Ballester, 18 abril 96, fill de Josep i Rosa.

15.- Miquel-Àngel Bermúdez i Alzamora, 20 abril 96, fill de Joan-Antoni i M^a del Carme.

16.- Coloma Roig i Monserrat, 18 abril 96, filla de Joan i Maria.

17.- Margarida Martínez i Alzamora, 21 abril 96, filla de Joan i Mª Coloma.

Matrimonis

1.- Alexandre Mas - Catalina Ferrer i Rotger, 28 març 96, Jutjats de Lluçmajor.

2.- Gerrit Kurt Strohbush - Nataliya Vdovychenko, 11 abril 96, Jutjats de Lluçmajor.

3.- Miquel-Marcel Pons i Riera - Jerònia Puig i Salom, 16 març 96, Esgl. Sant Bonaventura.

4.- Carles Cirilo Oliver i Salvà - Catalina Rosselló i Gomila, 11 març 95, Ntra. Sra. de Gràcia.

Defuncions

1.- Margalida Ordinas i Prohens, 29 març 96, 87 anys.

2.- Andreu del Salto i Garcias, 30 març 96, 74 anys.

3.- Antònia-Aina Fullana i Facunda, 4 abril 96, 91 anys.

4.- Miquel Obrador i Adrover, 5 abril 96, 79 anys.

5.- Jerònia Salvà i Vaquer, 8 abril 96, 97 anys.

6.- Ana López i Cobos, 20 abril 96, 89 anys.

7.- Víctor Díaz i Bover, 20 abril 96, 17 anys.

8.- Jesús Merino i Garzón, 26 abril 96, 62 anys.

¿NO SOÑABAS CON TENERLO TODO?

- SERVODIRECCION
- ANTIRROBO ELECTRONICO
- ELEVACIONES ELECTRICAS
- RADIO CASSETTE CON FRONTAL EXTRAIBLE
- CIERRE CENTRALIZADO

ESTE MES, ENCONTRARAS TU FIAT PUNTO SX EN GASOLINA O TURBODIESEL CON TODO LO QUE SOÑABAS,

PUNTO 60 SX 3P. 1.395.000 PTS.
PUNTO 1.7 TD SX 3P. 1.598.000 PTS.

TALLERS
CAÑELLAS - ROTGER

SERVEI OFICIAL
FIAT

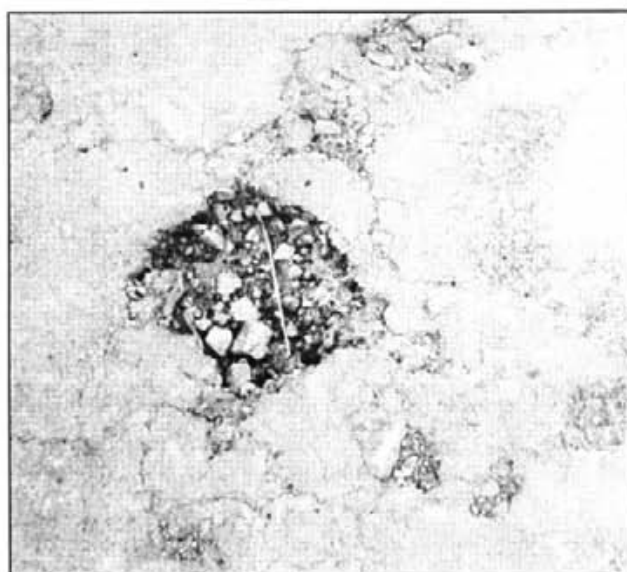
C/. Hispanitat, 19 - Tel. 66 06 47 (Lluçmajor)

Sopa de lletres - 9 plantes

B	E	H	A	A	R	E	L	A	D	I	D	F
I	A	C	Z	L	C	T	E	O	D	O	A	A
C	R	R	G	U	E	A	K	H	R	P	O	L
F	E	I	E	G	I	H	T	V	E	A	D	O
A	L	M	G	U	L	D	G	T	N	U	A	J
D	U	H	L	C	G	H	S	K	O	U	F	T
G	A	B	A	C	I	E	T	F	T	D	T	E
I	R	L	D	Z	S	I	B	G	O	S	E	R
A	F	C	E	T	F	E	L	A	C	O	S	R
D	N	B	R	M	Q	E	T	J	F	C	A	O
E	G	A	E	G	B	Z	J	I	B	L	R	C
M	N	E	I	A	G	A	L	E	G	R	A	H
Y	I	F	A	O	N	O	F	C	O	P	B	I

Solució del mes passat

-Bolívia	-Hondures	-Jamaica
-Colòmbia	-Paraguai	-Xile.
-Equador	-Perú	
-Estats Units	-Uruguai	

Són molts els que, havent fet feina per a l'Ajuntament, no cobren.

Els responsables que els camins de foravila siguin transitables deuen cobrar cada mes per no fer res? ♦

46

Servei de begudes
i menjars de qualitat
a bon preu

Avda. Carles V
Tel. 66 11 17

Restaurant

Gran Via

Noces - Banquets - Comunions
i Bateigs

Informació: Tel. 66 03 17- LLUCMAJOR

CARNISSERIA □ XARCUTERIA

ZANOQUERA GARCÍAS

Plaça Espanya, 62 - Tel. 66 13 02 • LLUCMAJOR (Mallorca)

FORN DE PA
I
PASTISSERIA

Ca'n Lluç

Sant Llorenç, 78 - a - Tel. 66 06 69
LLUCMAJOR (Mallorca)

CLINICA DENTAL

Dr. Ll. Galmés Ferrer

HORARI:

Dilluns, dimecres i divendres (9 a 14)
Dimarts (9 a 13 i 17 a 19). Dijous (9 a 13)
Divendres horabaixa (16'30 a 20h)

ASSEGURANCES:

SANTAS

IMECO

ASISA

AXA (MARE NOSTRUM)

Carrer Major, 77 - Tel. 66 20 17 - LLUCMAJOR

CAMISETES
XANDALLS

PLAÇA 18

serigrafia

PLAÇA ESPANYA, 18
07620 LLUCMAJOR (MALLORCA)
TELÈFON 66 04 22

FUNERÀRIA

Nostra Senyora de Lluc

A. SASTRE

C/ Revella 9 i 11.

Tel. 62 01 46 (Santa Maria)

El Sr. Sastre de Santa Maria, gerent de la Funerària Ntra. Sra. de Lluc, ha nomenat un representant per atendre qualsevol servei funerari, per informar sobre els preus, per poder concertar el servei que es desitgi amb antelació i per poder evitar qualsevol sorpresa.

El nostre representant atindrà serveis particulars i de la nostra Companyia d'assegurances les 24 hores.

C/ Ciutat, 127-1r. Tel. 66 18 62

(Llucmajor)

Restaurant

"AL SEU GUST"

CHEF: PED MARTÍNEZ

LOCAL CLIMATITZAT

TANCAT ELS DILLUNS

*C/. NICOLAU TABERNER, CANTONADA
PASSEIG JAUME III. TEL. 12 03 12*

SEAT

Rubí Automóviles Llucmajor, S.L.

Ctra. Arenal s/n - Tel. 66 02 34 - 66 16 18

SEAT CORDOBA

AUTO - ELECTRIC
Barceló
S.L.

AlliedSignal
AUTOMOTIVE
Bendix®

Ronda Ponent, 26 - Tel. 66 01 70

**Tot el mes de maig
comprovarem
gratuitament
els vostres frens
al banc de proves.**